

Annika Tahvanainen

KASVATUSKUMPPANUUS PÄIVÄHOIDOSTA KOULUUN

Sosiaalialan koulutusohjelma

2014

KASVATUSKUMPPANUUS PÄIVÄHOIDOSTA KOULUUN

Tahvanainen, Annika
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Marraskuu 2014
Ohjaaja: Kumpulainen, Lenita ja Pamppunen, Seppo
Sivumäärä: 70
Liitteitä: 5

Asiasanat: kasvatuskumppanuus, kodin ja koulun yhteistyö, koulun aloitus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää kodin ja koulun välistä yhteistyötä jatkamalla kasvatuskumppanuutta päivähoidosta kouluun. Opinnäytetyössä kartoitettiin, millaista yhteistyötä vanhemmat odottavat koulun kanssa, kun heidän lapsensa aloittaa ensimmäisen luokan. Vanhemmilta kysyttiin, miten he haluavat viestitettävän kodin ja koulun välillä, mitä he haluavat tietää lapsensa koulunkäynnistä, minkälaista tukea he haluavat sekä mitä he itse ovat valmiita tekemään yhteistyön eteen.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään varhaiskasvatuksesta tuttua kasvatuskumppanuutta, koulun alkamista sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Opinnäytetyön empiirinen osuus kerättiin kyselylomakkeella viiden esiopetusryhmän vanhemmilta kevään 2014 aikana. Tuloksia analysoitaessa tarkasteltiin eroavatko vanhempien toiveet, jos kyseessä on vanhempi, jolla on jo lapsia koulussa tai vanhempi, jonka ensimmäinen lapsi aloittaa koulun. Kyselylomakkeen lisäksi esikoululaisia haastateltiin, koska heidänkin ääni haluttiin saada kuuluviin. Esikoululaisilta kysyttiin, mitä he ajattelevat koulusta ja sen aloittamisesta.

Kyselylomakkeen palautti 42 vanhempaa, joten vastausprosentti oli 44,68 prosenttia. Tuloksista kävi ilmi, että vanhemmilla on ollut hyviä kokemuksia kasvatuskumppanuudesta varhaiskasvatuksessa. Yhteistyö päivähoidossa on ollut tiivistä ja tiedottaminen monipuolista. Koulun alkaessa vanhemmat toivoivat avointa, rehellistä ja luottamuksellista suhdetta opettajan kanssa. Vanhemmilla oli paljon hyviä ja toteutettavia ajatuksia kodin ja koulun yhteistyön parantamiseksi ja kasvatuskumppanuuden tukemiseksi. Lasten haastatteluista kävi ilmi, että koulunaloitus tuntui jännittävän esikoululaisia. Heidän ensimmäiset ajatukset koulusta liittyivät tehtävien tekemiseen ja välitunteihin.

EDUCATIONAL PARTNERSHIP FROM DAYCARE TO SCHOOL

Tahvanainen, Annika

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

November 2014

Supervisor: Kumpulainen, Lenita and Pamppunen, Seppo

Number of pages: 70

Appendices: 5

Keywords: educational partnership, cooperation between home and school, starting school

Purpose of this thesis was to develop educational partnership by continuing interaction from day care to school. Thesis surveyed what preschoolers parents should expect when their children are starting first class. Parents were asked how they want to convey a message between home and school, what they want to know what happened during schooldays, what kind of support they want and what they themselves are willing to do to cooperate with school.

The theoretical section focuses in early childhood education, starting school and cooperation between school and home. The empirical part of thesis was gathered via survey form with five pre-primary education groups parents during spring 2014. Survey's primary goal was to analyze difference between two different groups. First group consists parents whose child (starting school) isn't first-born and second group consists parents whose child (starting school) is first-born. In addition to survey form, preschoolers were interviewed because their opinion was also important. Preschoolers were asked what they think of school and starting school.

Thesis survey forms response rate was 44,68 percent. The results showed that the parents have had good experiences with educational partnership in early childhood education. Cooperation in day care has been frequent and diverse. At the beginning of the school parents wanted an open, honest and trusting relationship with the teacher. Parents had a lot of good ideas and actions to improve cooperation between school and parents, and to support educational partnership. Children's survey showed that starting school and new issues relating to that felt exciting to the kids. Their first thoughts about school were homework and recess.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA	7
2.1	Varhaiskasvatus	7
2.2	Varhaiskasvatussuunnitelma.....	7
2.3	Kasvatuskumppanuus	8
2.4	Esiopetus	9
2.5	Varhaiskasvatussuunnitelma ja opetussuunnitelmat Raumalla	9
3	KOULU ALKAA	11
3.1	Oppivelvollisuus	11
3.2	Opetussuunnitelma.....	12
3.3	Koulunkäynnin tuki	13
3.3.1	Oppilashuolto	13
3.3.2	Kouluterveydenhuolto	14
3.3.3	Koulupsykologin ja koulukuraattorin palvelut.....	14
3.3.4	Opiskelun kolmiportainen tuki.....	15
3.4	Koulutulokkaat.....	16
3.4.1	Valmiudet koulunkäyntiin.....	17
3.4.2	Lapsi tarvitsee rajat	18
3.4.3	Vanhemmat koululaisen tukena	20
3.4.4	Ekaluokkalaisen iltapäivät.....	22
4	KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ.....	24
4.1	Yhteistyön lähtökohtia	24
4.2	Konkreettinen yhteistyö kodin ja koulun välillä.....	27
4.2.1	Yhteydenpito	27
4.2.2	Vanhempainillat	28
4.3	Vanhempien välinen yhteistyö.....	29
4.3.1	Vanhemmat opettajan tukena	29
4.3.2	Vanhempainyhdistystoiminta.....	29
4.4	Koulukiusaaminen ja sen ehkäiseminen	30
4.4.1	Kun lastani kiusataan	33
4.4.2	Kun lapseni osallistuu kiusaamiseen.....	34
4.5	Kodin ja koulun yhteistyön haasteita	35
4.5.1	Monimuotoiset perheet.....	35
4.5.2	Ristiriitojen selvittäminen	35
4.6	Kasvatuskumppanuus koulussa	36
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	39
5.1	Opinnäytetyön aihe ja rajaus.....	39

5.2	Opinnäytetyön tutkimustehtävä, tutkimustavoitteet ja tarkoitus	40
5.3	Tutkimusmenetelmä.....	40
5.4	Aineiston keruu ja analysointi	41
5.5	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	42
6	TULOKSET	44
6.1	Vanhempien ajatuksia lapsen ensimmäisenluokan aloittamisesta.....	46
6.2	Vanhempien kokemukset ja toiveet tiedottamisesta.....	47
6.2.1	Tiedottaminen päiväkodissa.....	47
6.2.2	Vanhempien toiveet yhteydenpitotavasta koulun kanssa.....	48
6.2.3	Yhteydenpito kotiin.....	52
6.2.4	Yhteydenpito kouluun.....	54
6.3	Vanhempien ajatuksia vanhempainilloista	54
6.3.1	Kaverisuhteiden ja kiusaamisen käsitteleminen vanhempainilloissa.....	56
6.3.2	Vanhempien roolin käsitteleminen vanhempainilloissa.....	56
6.3.3	Koulunkäyntiin liittyvien asioiden käsitteleminen vanhempainilloissa.....	56
6.3.4	Koulunkäynnin tavoitteiden ja tuen käsitteleminen vanhempainilloissa	57
6.3.5	Kasvatuskysymysten käsitteleminen vanhempainilloissa.....	57
6.3.6	Tavoitteelliset vanhempainillat	58
6.4	Vanhempien ajatuksia kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä.....	59
6.4.1	Vanhempien odotukset yhteistyöstä opettajan ja koulun kanssa	59
6.4.2	Ekaluokkalaisen vanhemman vastuu	60
6.4.3	Vanhempien tuki kodin ja koulun välisessä yhteistyössä	62
6.4.4	Vanhempien ajatuksia kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämisestä ..	63
6.5	Lasten ajatuksia koulun aloituksesta.....	64
7	YHTEENVETO	65
	LÄHTEET.....	68

LIITTEET

LIITE 1. Kyselylomake. 5 sivua.

LIITE 2. Haastattelurunko. 1 sivu.

LIITE 3. Tutkimuslupa-anomus. 2 sivua.

LIITE 4. Tutkimuslupa. 1 sivu.

LIITE 5. Haastattelulupa-anomus. 1 sivu.

1 JOHDANTO

Syksyllä 2014 koulunsa aloittaa yli 58 000 lasta. Koulunaloitus koskettaa koko perhettä. Lapsen elinpiiri laajenee, hän liikkuu itsenäisemmin ja opettelee uusia taitoja, tapoja ja sääntöjä. Lapselta odotetaan entistä enemmän omatoimisuutta ja vastuuta sovitusta asioista. Lapsuus ei kuitenkaan pääty koulun alkamiseen, vaan ekaluokkalainen tarvitsee paljon aikuisen huomiota, aikaa ja tukea uusien asioiden opettelemiseksi. (Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut, 2014.)

Kodin kanssa tehtävä yhteistyö alkaa varhaiskasvatuksesta, jatkuen aina lukio- ja ammattiopintoihin asti. Esiopetus jatkaa varhaiskasvatuksen aloittamaa yhteistyötä ja luo pohjaa kodin ja koulun väliselle yhteistyölle. Vaikka esiopetus valmistaa lasta ja perhettä alkavaan kouluelämään monella tapaa, on ensimmäinen luokka vielä paljon uuden opettelua. Koulun alkaessa lapsi joutuu aivan uudenlaisiin tilanteisiin sekä ottamaan enemmän vastuuta kuin aikaisemmin. Vanhempien päivittäinen kohtaaminen lapsen kanssa tekemisissä olleen aikuisen kanssa päättyy ja viestit kulkevat kodin ja koulun välillä pitkälti lapsen välityksellä. (Opetushallitus 2007, 16–17.)

Opettaja kohtaa laajan kirjon vanhempia, joten yhteistyömuotojenkin tulisi olla joustavia. Yksisuuntaisesta, opettajalta tulevasta, tiedottamisesta tulisi pyrkiä kaksisuuntaiseksi kasvatuskumppanuudeksi, missä opettaja ja vanhemmat tukevat lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. (Kasvunkumppaneiden www-sivut, 2014; Ojala & Launonen 2003, 315–316.)

Ensimmäisen luokan aloittaminen on aina ajankohtainen aihe. Tuon nivelvaiheen tukemiseksi kodin ja koulun tulisi kehittää yhteistyötään. Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa esikoululaisten vanhempien toiveita kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämiseksi. Kyselylomakkeella halutaan selvittää vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoitossa, vanhempien toiveita yhteistyön muodoista, ja vanhempien omaa panosta yhteistyön edistämiseksi.

2 KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, mikä koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, mikä edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Suomessa varhaiskasvatusta annetaan kuntien tai yksityisten tahojen järjestämässä päivähoitossa, esiopetuksessa sekä erilaisissa avoimen palvelun leikki- ja kerhotoiminnoissa. Suomessa kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on lakisääteinen oikeus vanhempien valinnan mukaan kunnalliseen hoitopaikkaan, kotihoidon- tai yksityisen hoidon tukeen. (Kunnat.net www-sivut 2013; Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen kasvunkumppaneiden www-sivut 2014.) Kela maksaa kotihoidontukea perheille, jotka hoitavat alle 3-vuotiaasta lasta kotona. Yksityishoidon tukea voi Kelalta saada perheet, jonka alle kouluikäistä lasta hoitaa perheen palkkaama hoitaja tai yksityinen päivähoiton tuottaja. (Kansaneläkelaitoksen www-sivut 2014.)

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelma

Stakes, nykyinen Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, on laatinut varhaiskasvatussuunnitelman (Vasu:n) perusteet yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön, Opetushallituksen, Suomen kuntaliiton sekä muiden asiantuntijoiden kanssa vuonna 2003. Toinen tarkistettu painos on ilmestynyt vuonna 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pitävät sisällään yhteiskunnan järjestämisen ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita tarkennetaan jokaisen kunnan ja jokaisen yksikön kohdalla. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen kasvunkumppaneiden www-sivut 2014.)

2.3 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus rakentuu perheen ja päivähoidon välille ja se perustuu tasavertaiseen, kunnioittavaan ja avoimeen vuorovaikutukseen. Kasvatuskumppanuudessa varhaiskasvattajilla ja vanhemmilla on samanarvoiset, mutta sisällöltään erilaiset tiedot lapsesta sekä taidot toimia lapsen kanssa. Yhdistettäessä nämä, saadaan lapselle rakennettua eheä kasvualusta. Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeiden ja edun toteutumisesta ja sen tavoitteena on, että lapsi tulee kokonaisvaltaisesti nähdyksi, ymmärretyksi ja kannatelluksi oman elämänsä toimijana ja kokijana. Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu lapsestaan ja varhaiskasvattajien tehtävä on tukea vanhempien kasvatustyötä. (Kaskela & Kekkonen 2011,17; Kekkonen 2012, 21.)

Kasvatuskumppanuutta päivähoitossa ovat päivittäiset kohtaamiset vanhemman tuodessa ja hakiessa lapsensa. Tilanteissa on tärkeää ottaa myös lapsi mukaan keskusteluun kertomaan päivästä, ajatuksista ja tunteista. Päivittäinen kohtaaminen ja vuoropuhelu antaa mahdollisuuden molemmille osapuolille vaihtaa kuulumisia. Laajemmin lasta koskevista asioista puhutaan erikseen sovituissa keskusteluissa. Molempipuolinen vuoropuhelu lapsen koti- ja hoitoasioista lisäävät sekä vanhempien että kasvattajien tuntemusta lapsesta ja he voivat oppia toinen toisiltaan. (Kaskela & Kekkonen 2011, 44–45; Veisson, Peterson & Suur 2010, 83.)

Vanhempien kanssa käytävät kasvatuskeskustelut ovat keskeinen tapa toteuttaa kasvatuskumppanuutta. Jokaisen lapsen osalta käydään vuosittain vasu-keskusteluita vanhempien kanssa. Keskusteluissa lapselle laaditaan oma varhaiskasvatussuunnitelma, jossa kuvataan hänen kasvua, kehitystä ja oppimista. Päivähoitolle vasu antaa lapsikohtaista tietoa kunkin lapsen vahvuuksista ja tuen tarpeesta sekä ohjaa ryhmän toiminnan suunnittelua. Lapselle laadittua vasua ja sen toteutumista arvioidaan säännöllisesti ja sitä tarkennetaan lapsen kasvun ja kehityksen myötä. (Kaskela & Kekkonen 2011, 45–46; Vantaan kaupungin www-sivut 2014.)

Vanhempien kanssa käytävän dialogin lisäksi päivähoitossa lapsen kasvu ja kehitys tehdään usein näkyväksi muun muassa kasvunkansion avulla. Kasvunkansioihin dokumentoidaan lasten piirustuksia, askarteluita, valokuvia ja ajatuksia. Lapsi saa olla

itse mukana vaikuttamassa ja valitsemassa sisältöä omaan kansioonsa. Kasvun kansion avulla vanhemmat pääsevät kokemaan lapsensa kasvua, kehitystä ja oppimista päivähoitossa sekä näin ollen edistämään kasvatuskumppanuutta. (Julkisten ja hyvinvointialojen liiton www-sivut 2014; Kankaanranta 1998, 69–71.)

2.4 Esiopetus

Esiopetukseen on oikeutettu 6-vuotias lapsi, joka aloittaa koulun seuraavana vuonna. Se on Suomessa maksutonta ja vapaaehtoista. Esiopetuksen tavoitteena on edistää lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten kautta. Esiopetuksessa noudatetaan koulujen työ- ja loma-aikoja ja sitä voidaan järjestää joko päiväkotien tai koulujen yhteydessä. Päivän pituus on neljä tuntia kerrallaan. Esiopetuksella on oma opetussuunnitelma, minkä tavoitteena on tukea lapsen oppimista ja kokonaiskehitystä vertaisryhmässä ja leikin ohella. Kouluun valmistavan vuoden aikana on mahdollista arvioida ja lisätä lasten koulunkäyntivalmiuksia sekä havaita ja puuttua varhain mahdollisiin oppimisvaikeuksiin. (Opetushallituksen www-sivut 2014; Rauman kaupungin www-sivut 2013; terve.fi www-sivut 2009.)

2.5 Varhaiskasvatussuunnitelma ja opetussuunnitelmat Raumalla

Rauman kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma "Lapsi kasvun polulla Raumalla" on tehty yhteistyössä päivähoiton työntekijöiden, neuvolan ja sosiaalityön edustajien kanssa. Myös vanhemmat ovat saaneet tuoda omia näkemyksiään varhaiskasvatussuunnitelman laadinta vaiheessa. Rauman varhaiskasvatussuunnitelma on saatu valmiiksi 2006. Esiopetussuunnitelma on laadittu Raumalla 2001 ja sitä on päivitetty 2013. Perusopetuksen luokkien 1-2 opetussuunnitelmat on saatu valmiiksi vuonna 2004. Varhaiskasvatussuunnitelmassa lukee, että Raumalla varhaiskasvatus-, esiopetus- ja perusopetuksen 1-2 luokkien opetussuunnitelmat muodostavat johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Rauman kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perustana on kasvatuskumppanuus lapsen vanhempien kanssa. Kasvatuskumppanuudesta ei kuitenkaan ole mitään mainintaa Rauman kaupungin esiopetussuunnitelmasa, eikä perusopetussuunnitelmassa. (Lapsi esiopetuksessa Raumalla 2013; Rauman

perusopetuksen kuntakohtainen opetussuunnitelma 2011; Varhaiskasvatussuunnitelma: Lapsi kasvun polulla Raumalla 2006.) Tämän perusteella voidaan olettaa, ettei kasvatuskumppanuus ole tavoite, mihin pyritään koulun puolella. Perusopetussuunnitelman perusteissa vain opettaja on velvoitettu yhteistyön ylläpitämiseen, mikä viittaa yksisuuntaiseen, opettajasta lähtevään tiedottamiseen. (Ojala & Launonen 2003, 315; Opetushallitus 2004, 22).

Opinnäytetyön kysely toteutettiin viidessä Raumalaisessa päiväkodin yhteydessä sijaitsevassa esiopetusryhmässä. Näiden päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmia tai esiopetussuunnitelmia ei ole nähtävillä Internetissä, vaan ne ovat luettavissa ainoastaan kyseisissä yksiköissä.

3 KOULU ALKAA

3.1 Oppivelvollisuus

Perusopetus kestää 9 vuotta ja sillä on kasvatus- ja opetustehtäviä. Maksuttoman opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Oppivelvollisuus koskee Suomessa vakituisesti asuvia lapsia, joiden on suoritettava yhdeksänvuotinen perusopetuksen oppimäärä. Oppivelvollisuusikä alkaa yleensä sinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän ja päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai, kun oppivelvollisuusiän alkamisesta on kulunut 10 vuotta. Hallituksen vuoden 2014 tekemässä budjettiriihessä esitettiin oppivelvollisuusiän nostamista 17-ikävuoteen. Mikä olisi tarkoittanut sitä, ettei peruskoulua olisi voinut päättää hakematta jatko-opiskelupaikkaan; 10. luokalle, ammattistarttiin, toisen asteen koulutukseen tai lukioon. Budjettineuvotteluiden edetessä oppivelvollisuusikää ei kuitenkaan nostettu. (Hakahuhta 2014; Koski 2014; Opetushallituksen www-sivut 2014; Perusopetuslaki 628/1989, 9§, 25§.)

Pidennetty oppivelvollisuus tarkoittaa oppivelvollisuuden alkamista vuotta aikaisemmin eli 6-vuotiaana esiopetuksella, kun muilla se alkaa 7-vuotiaana perusopetuksen ensimmäisellä luokalla. Pidennetyn oppivelvollisuusiän piiriin kuuluvan oppivelvollisuus kestää 11 vuotta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluva oppilaan on mahdollista suorittaa oppivelvollisuus 10 vuodessa. Yksitoista vuotta täytyy vain siinä tapauksessa, että oppilas kertaakaan esikoulun tai jää luokalleen. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset, kuten näkö- ja kuulovammaiset, ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Kaikki näkö- ja kuulovammaiset eivät automaattisesti kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, vaan päätöstä harkitaan tapauskohtaisesti. (Opetushallituksen www-sivut 2014.)

Lapsella on myös mahdollisuus aloittaa perusopetus vuotta aikaisemmin eli 6-vuotiaana, jos hänellä on psykologisten ja tarvittaessa lääketieteellisten selvitysten perusteella edellytykset suoriutua opiskelusta. (Perusopetuslaki 628/1989, 27§). Koulunaloitusikä on Suomessa lapsen kehityksen kannalta sopiva. Lapsia ei rasiteta oppimisvaatimuksilla liian varhain. Vasta, kun lapsen keskushermosto on kypsytynyt riit-

tävästi, hän on valmis keskittymään ja vastaanottamaan opetusta uudelta aikuiselta. Sopiva koulunaloitusikä saattaa olla osittainen selitys sille, että Suomalaiset koululaiset menestyvät kansainvälisesti. (Parvela & Sinkkonen 2011, 28.)

Suomessa on oppivelvollisuus, mutta ei koulupakkoa. Tämä tarkoittaa sitä, että oppivelvollisuuden voi suorittaa esimerkiksi opiskelemalla kotona. Oppivelvollisuuden suorittaminen muulla tavoin kuin koulua käymällä on huoltajan päätettävissä, eikä se vaadi erityisiä lupia. Kun lapsi ei suorita oppivelvollisuuttaan koulua käymällä, kunta ei ole velvollinen järjestämään opetusta, vaan siitä vastaa huoltaja. Huoltaja on myös vastuussa oppivelvollisuuden suorittamisesta. Lapsen asuinkunta on kuitenkin vastuussa oppivelvollisuuden edistymisen valvonnasta. (Opetushallituksen www-sivut 2014.)

3.2 Opetussuunnitelma

Opetushallituksen hyväksymä opetussuunnitelman perusteet toimivat kehyksenä, jonka pohjalta kukin koulu tai kunta laatii oman opetussuunnitelmansa. Opetuksen sisällön pohjana ovat perusopetuslaki ja -asetus sekä valtioneuvoston asetus perusopetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta. Koulu- tai kuntakohtaisessa opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatus- ja opetustyöstä sekä täsmennetään perusteissa määriteltyjä tavoitteita ja opetuksen järjestämiseen liittyviä muita seikkoja. Koulun opetussuunnitelma on kaikkien saatavilla ja siihen tutustuminen olisi suotavaa. Vanhemmilla on myös mahdollisuus vaikuttaa opetussuunnitelman laadintaan, varsinkin kasvatustavoitteiden määrittelyssä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vanhemmilla olisi oikeus päättää mitä heidän lapsensa opiskelee ja mitä ei. (Parvela & Sinkkonen 2011, 121–129; Opetushallitus 2004, 10–14.)

Perusopetuslaissa opetuksen tavoitteiksi on asetettu oppilaiden kasvun tukeminen ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen tavoitteena on myös antaa oppilaille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä kehittää itseään elämänsä aikana ja osallistua koulutuksiin. (Perusopetuslaki 1998/628, 2§)

Opetussuunnitelman perusteet, eivät aseta ensimmäisen luokan loppuun, mitään erityisiä päämääriä. Ensimmäisen luokan aikana lapsi tutkii, oppii, kehittyy ja harjaantuu. Lapset ovat hyvin erilaisissa kehitysvaiheissa ensimmäisen luokan alkaessa, eivätkä erot tasoitu vielä sen päättyessäkään. Tästä syystä ensimmäiselle luokalle on miltei mahdotonta asettaa yksiselitteisiä tavoitteita. Ainekohtaiset tavoitteet jäävät toissijaiseksi ensimmäisenä kouluvuonna. Tärkeintä on, että oppilas harjaantuu koulutyöhön, hän omaksuu opiskelutaitoja ja sosiaalisia pelisääntöjä. Näiden taitojen jälkeen, on hyvä pohja oppia uutta tietoa. (Parvela & Sinkkonen 2011, 122–123.)

3.3 Koulunkäynnin tuki

3.3.1 Oppilashuolto

Uusi laki oppilas- ja opiskelijahuollosta tuli voimaan 1.8.2014. Uusi laki velvoittaa kuntia tuottamaan oppilas- ja opiskelijahuollon palveluita esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen asti. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen- ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko opiskeluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä tukimuotona. Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Lisäksi oppilaille on oikeus saada myös yksilökohtaista oppilashuoltoa. Yksilökohtaiseen oppilashuoltoon sisältyy psykologi- ja koulukuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja heidän vanhempiensa, opetustoimen, sosiaali- ja terveystoimen sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 1§, 3§, 4§, 5§; Sosiaaliportin [www-sivut](http://www.sosiaaliportti.fi) 2012.)

Useimmissa kouluissa toimii moniammatillinen oppilashuoltoryhmä, missä yhdistyy pedagoginen, psykologinen, sosiaalityön ja terveydenhuollon asiantuntijuus. Ryhmän muodostavat usein rehtori, kouluterveydenhoitaja ja -lääkäri, koulukuraattori, koulu-psykologi, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja. Tarvittaessa ryhmän työskentelyyn voi-

vat osallistua luokanopettaja, luokanvalvoja tai joku muu oppilaan hyvinvointia edistävä taho. Kun oppilashuoltoryhmässä käsitellään koulun yleisiä asioita, on ryhmän kokoonpano vapaa. Tällöin osallisena voi olla esimerkiksi vanhempainyhdistys. Yksittäisen oppilaan asioita käsitellessä paikalla voi olla rehtorin lisäksi vain ne henkilökuntaan kuuluvat, joiden tehtäviin kuuluvat oppilaan opetuksen järjestäminen sekä kouluterveydenhoitaja ja -lääkäri, koulukuraattori ja koulupsykologi tai huoltajan suostumuksella muita tarvittavia tahoja, kuten esimerkiksi lastensuojelu tai perheneuvola. Kokoonpanoa rajaa salassapitovelvollisuus. Oppilashuoltoryhmä kehittää ja tukee koko koulun hyvinvointia. Sen lisäksi oppilashuoltoryhmä käsittelee ongelmia, joita opettaja ei ole saanut ratkaistuksi, kuten oppilaiden käytösongelmat, toistuvat poissaolot, kouluväkivalta ja kiusaaminen. Oppilashuoltoryhmän kokoontumisille tulee varata säännöllinen aika ja rauhallinen paikka. Oppilashuoltoryhmä vaatii vuosittain suunnitelman toiminnastaan sekä tiedottaa toiminnastaan säännöllisesti koululla ja vanhemmille. (Parvela & Sinkkonen 2011, 201–202; Sosiaaliportin lastensuojelukäsikirjan www-sivut 2012.)

3.3.2 Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto tavoittaa kaikki oppilaat ja heidän perheensä, myös ne, jotka eivät hakeudu lääkärinvastaanotolle aktiivisesti. Se on maksutonta ja lakisääteistä ja sitä on saatavilla pääsääntöisesti koulupäivien aikana. Kouluterveydenhuollon tehtäviin kuuluvat vuosittainen oppilaan kasvun, terveyden ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen. Sen lisäksi kouluterveydenhuolto tukee vanhempien kasvatustyötä. Kouluterveydenhoitajan, oppilaiden kesken "terkkarin", työ pitää sisällään terveystalustusta, seulontatutkimuksia, sairauksien toteamista ja hoitoonohjausta. (Kasvunkumppaneiden www-sivut, 2014; Parvela & Sinkkonen 2011, 199–200.)

3.3.3 Koulupsykologin ja koulukuraattorin palvelut

Koulupsykologi edustaa koulumaailmassa psykologista osaamista. Koulupsykologi on lapsen psykologisen kehityksen, psyykkisen hyvinvoinnin ja oppimisen psykologian ammattilainen. Koulupsykologi voi arvioida oppilaalle parhaan koulumuodon sekä kartoittaa oppimisvaikeuksia. Koulupsykologi toimii myös keskusteluapuna aut-

taen oppilasta hankalan elämäntilanteen yli. (Opetushallituksen oppilas- ja opiskelijahuollon oppaan www-sivut 2014; Parvela & Sinkkonen 2011, 200.)

Koulukuraattorit ovat koulumaailman sosiaalityön edustajia. Koulukuraattorityön tavoitteena on oppilaiden hyvinvoinnin ja koulunkäynnin tukeminen sosiaalityön keinoin. Koulukuraattorit työskentelevät erilaisten oppilaiden kanssa. Työskentely tapahtuu muun muassa koulunkäyntiä laiminlyövien, häiritsevien, sopeutumisvaikeuksissa olevien, vanhempien kanssa riitautuneiden, masentuneiden, yksinäisten ja kiusattujen oppilaiden kanssa. Parhaimmassa tapauksessa koulukuraattorista kehittyy oppilaalle luotettava aikuinen, jonka puoleen kääntyy tarvittaessa. Koulukuraattori on luonteva linkki kodin ja koulun yhteistyön välillä. Hän pyrkii havaitsemaan opettajien ja vanhempien huolia sekä tukemaan oppilaita säännöllisessä ja tasapainoisessa opiskelussa. (Parvela & Sinkkonen 2011, 201; Sosiaaliportin www-sivut 2012; Wallin 2011, 85.)

3.3.4 Opiskelun kolmiportainen tuki

Oppimisvaikeuksia voi esiintyä lukemisen, kirjoittamisen, matematiikan tai kielellisten taitojen hankinnassa ja käytössä. Näiden lisäksi voi olla vaikeuksia kuuntelemisessa, puhumisessa, muistamisessa, hahmottamisessa ja tarkkaavaisuudessa. Nopealla reagoimisella oppimisvaikeuksiin, vältetään vaikeuksien lisääntyminen ja kasaantuminen. (Opetushallituksen www-sivut 2014; Oppimisvaikeus.fi www-sivut 2012.)

Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada tukea kolmiportaiseen mallin pohjautuen (kuvio 1). Portaiden ensimmäinen askel on yleinen tuki ja se tarkoittaa tukea tilanteissa, joissa oppilaalla on lyhytaikaisia tai tilapäisiä vaikeuksia oppimisessa. Yleisen tuen muotoja ovat muun muassa tukiopetus, kerhotoiminta, avustajan käyttö, konsultaatiot, kodin ja koulun yhteistyö sekä laaja tarjonta menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla oppilaalle voidaan tarjota uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Yleisen tuen muotoja ovat myös eriyttäminen, mikä tarkoittaa oppilaiden erilaisten oppimisedellytysten huomioimista opetuksessa, osa-aikainen erityisopetus sekä luokan kertaaminen. (Rauman kaupungin peda.netin www-sivut 2013; Tornion kaupungin peda.netin www-sivut 2011.)

Mikäli yleinen tuki ei riitä, on mahdollisuus siirtyä toiselle portaalle (kuvio 1) tehostetun tuen piiriin. Tehostettu tuki tarkoittaa oppilaalle annettavaa vahvempaa ja säännöllisempää tukea. Tehostetun tuen antamisesta päätetään oppilashuoltoryhmässä ja päätös edellyttää pedagogisen arvion tekemistä. Pedagogisessa arvioissa kartoitetaan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilannetta, oppilaan saamaa yleistä tukea ja sen vaikutuksia, oppimisvalmiuksia ja koulunkäyntiin liittyviä erityistarpeita. Lisäksi se sisältää arvion, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea. Tehostetun tuen piirissä olevalle oppilaalle laaditaan pedagogisen arvion pohjalta aina opetussuunnitelma. (Opetushallituksen www-sivut 2014; Rauman kaupungin peda.netin www-sivut 2013.)

Portaikun ylin porras (kuvio 1) ja kokonaisvaltaisin ja kattavin tukimuoto on nimeltään erityinen tuki. Erityinen tuki tarkoittaa sitä, että oppilas saa koko-aikaista erityisopetusta. Oppilas, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opiskelee henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) mukaisesti. HOJKS:ssa määritellään muun muassa oppilaan opiskelun painoalueet, arviointi, työskentelytavat, opetusmenetelmät ja oppimateriaalit. (Opetushallituksen www-sivut 2014; Rauman kaupungin peda.netin www-sivut 2013.)

Kuvio 1. Kolmiportainen tuki. (Rauman kaupungin peda.netin www-sivut 2013)

3.4 Koulutulokkaat

Koulun aloittaminen on lapsen tärkeimpiä siirtymävaiheita lapsen sen hetkessä elämässä. Ensimmäiselle luokalle mennessään lapsi kohtaa kasan haasteita, hänen tulee päästä uuden luokan eli ryhmän jäseneksi sekä hänen tulee luoda opettajaan,

yhteen hänen elämänsä tärkeimmistä aikuisista, toimiva suhde. Koulun alkaessa lapsi siirtyy varhaislapsuudesta keskilapsuuteen kutsuttuun ajanjaksoon, mikä käsittää ikävuodet 7-vuotiaasta 12-vuotiaaksi. Myös kotona lapsen suhde vanhempiin muuttuu, sillä koulun aloittaminen on askel itsenäistymistä kohti. Kavereiden merkitys lisääntyy. Lapsi suuntautuu entistä enemmän kodin ulkopuolelle, hänen kaveripiiri laajenee ja yökyläilyt lisääntyvät. Tästä huolimatta koululaiset eivät ole vielä niin isoja kuin he itse tai vanhemmat joskus kuvittelevat. Siirtymävaihe tuo mukanaan epävarmuutta ja yksinäisyyttä. Tästä syystä reipaskin koululainen tarvitsee vanhemmiltaan tukea. Lapsilla on oikeus opetella itsenäisyyttä ja vastuun ottamista pienin askelin vanhempien opastuksella. Vanhemmilla on edelleen vastuu lapsistaan ja heidän huolenpidostaan. (Cacciatore, Hurme & Lehtikangas 2009, 70; Parvela & Sinkkonen 2011, 21–28.)

3.4.1 Valmiudet koulunkäyntiin

Ekaluokkalaisen olisi hyvä osata nimensä, sukunimensä sekä etunimensä kirjoitusasu. Vaatteet tulisi pukea omatoimisesti päälle, sillä välitunneille lähtiessä ei apua ole saatavilla samanlaisesti kuin päivähoitossa. Oman vuoron odottamista joutuu koulussa kestämään, joten tätä taitoa olisi hyvä harjoitella jo pienestä pitäen. Sosiaalisilta taidoiltaan lapsen tulisi hyväksyä erilaisuutta ja kyetä työskentelemään erilaisten yksilöiden kanssa. Kaikista ei tule kavereita keskenään, mutta kaikkien kanssa on kyettävä toimimaan ja työskentelemään yhdessä. Opettajat korostavat ekaluokkalaisen sosiaalisia taitoja enemmän kuin tiedollisia taitoja. Oppimisympäristönä toiset huomioonottava, kunnioittava ja ryhmätyötaitot omaava luokka edesauttaa oppimista. Pettymyksien sietokyky on yksi tärkeä koululaisen taito. Koulussa tulee paljon vastaan tilanteita, missä oppilas ei saa haluamaansa ja joutuu pettymään. Hän ei saa vastausvuoroaan ensimmäisenä, hän ei pääse kaverinsa pariin, hän ei voi lukea kirjaa matematiikan tunnilla, eikä hän voi syödä niin montaa lihapullaa kuin itse haluaisi. Näistä tilanteista on hyvä keskustella lapsen kanssa kotonakin. Koulutulokkaalta odotetaankin tunne-elämän tasapainoa, oma-aloitteisuutta, motorisia valmiuksia, kykyä odottaa omaa vuoroa sekä kykyä sopeutua ryhmään. (Harjukoski & Harjukoski 1994, 51; Parvela & Sinkkonen 2011, 17–19, 64.)

Lapsella tulisi olla kokemus ryhmässä toimimisesta ennen koulun alkua. Luokka pitää sisällään hyvinkin erilaiset sosiaaliset taidot omaavia lapsia. Ongelmien määrä ja kirjo luokassa on lisääntyessään haastaneet opettajat. Ammattitaitoinen opettaja pyrkii varmasti jakamaan huomiotaan koko luokkaan, vaikka hänen energiaansa veisi luokan säheltäjät. Vanhemmat eivät puolestaan saisi sortua opettajan tai luokan rauhaa häiritsevien oppilaiden arvostelemiseen. Parhaimpaan lopputulokseen päästään vanhempien asiallisella käytöksellä, yhteishengellä ja opettajan tukemisella. Saattaa myös olla, että häiriköivä ja huomiota vaativa oppilas on psyykkiseltä kehitykseltään kypsytön koulun. Koulun alkaessa tulisi jokaisen olla kärsivällisiä ja antaa kypsytön lapselle aikaa sopeutua sekä luokalle aikaa ryhmäytyä. (Parvela & Sinkkonen 2011, 154–156, 170.)

Koulukypsän lapsen erottaa selkeästi lapsesta, joka on pieni, haluaa leikkiä ja kuuluu vielä varhaiskasvatuksen piiriin. Tähän väliin jää lapsia, joiden kohdalla koulukypsyyttä joutuu arvioimaan tarkkaan. Lapsen tulee olla niin fyysisesti, kognitiivisesti kuin sosiaalisestikin valmis koulutielle. Joillakin lapsilla jokin alue voi olla vahvempi ja jokin muu vaatii vielä harjoitusta. Ekaluokkalaiset kehittyvät omassa tahdissaan ja taitoja harjoitellaan ja tuetaan edelleen koulussa ja kotona ensimmäisen luokan aikana. Joskus koulun alkua on kuitenkin syytä lykätä. Varsinkin vuoden loppupuolelle syntyneille lapsille ylimääräinen vuosi varhaiskasvatuksen piirissä tekee jo paljon. Tuon ylimääräisen vuoden aikana voi selkeästi huomata lapsen kehityksen ja valmiuksien lisääntymisen. (Kurppa 2009, 112–114; Linnilä 2011, 19.)

3.4.2 Lapsi tarvitsee rajat

Jo pieni lapsi tarvitsee hellyyttä ja paapomista, mutta sen rinnalla tulee asettaa jo varhain myös rajoja. Rajat opettavat lapsen kestämään pettymyksiä. Lapsi haluaa saada tahtonsa läpi, eivätkä kaikki vanhemmat kestä lapsen kiukuttelua. Rajojen asettaminen saattaa olla hankalaa vanhemmille, joilla on heikko itsetunto, jotka ovat hyvin arkoja tai mielistelevät lastaan. Jos vanhempi kestää kaupan kassajonossa lattialla karkkia huutavan lapsen kiukun, on se mitä mainioin tilanne opettaa lapselle pettymyksien sietämistä ja rajoja. Ilmaus: "Tänään ei ole karkkipäivä", kertoo lapselle rajojen olemassaolosta. Rajat tuovat turvallisuuden tunnetta lapsen elämään, koska hän tietää mikä on oikein ja mikä väärin. (Harjunkoski & Harjunkoski 1994, 44, 89–90.)

Jos lapsi ei tottele kotona vanhempiaan, ei hän yleensä tottele koulussa opettajiaan. Ei ole tavatonta, että vanhemmat eivät nykypäivänä osaa sanoa lapselleen ”ei”. Kieltoa, josta ei neuvotella lapsen kanssa. Vanhemmat saattavat ajatella, että on reilumpaa sopia, keskustella ja neuvotella lasten kanssa. Ajatuksena siinä ei ole mitään pahaa, mutta neuvotteluiden toinen osapuoli on lapsi eli kypsymätön neuvotteluihin aikuisen kanssa. Lapsen rajoittaminen voi tuntua vaikealta senkin takia, että vanhemmat pelkäävät lapsen reaktiota sekä omaa suhtautumistaan siihen. Lapselle on tärkeää tietää, mitä tottelemattomuudesta seuraa. Lapset tarvitsevat johdonmukaisuutta, minkä myötä he oppivat tietämään, mitä mistäkin teosta seuraa. Ensin varoitetaan, minkä jälkeen seuraa rangaistus, jos toiminta ei lopu varoituksesta. Vanhempien tulee muistaa toimia aina johdonmukaisesti. Tärkeintä on kuitenkin asiasta keskusteleminen, ei itse rangaistus. Lapsen tulee oppia ymmärtämään teon vääräisyys, ei ainoastaan teon seuraus. Lapselle on muistettava, ettei hän ole paha, vaan hänen käyttöksensä on väärin. (Parvela & Sinkkonen 2011, 157–165.)

Vanhempien tulee tukea kiukkuavan lapsen tunnekuohuja ja auttaa tunteiden hallitsemisessa. Aikuinen ei saisi suuttua liikaa, sillä silloin lapsen tunteiden ja kiukun hallitseminen on mahdotonta. Vanhemman tulee ottaa vastaan lapsen tunteet ja kiuku ja luotsata lapsi tunnekuohusta selvemmille vesille. Tunnemyrskyn jälkeen käydään tilannetta läpi: mikä suututti, mitä muuta voisi tehdä kuin paiskoa tavaroita tai satuttaa toista? Jos vanhempi menettää kontrollinsa, myös hänen tulee pyytää anteeksi. Kiukkuista lasta ei tule hylätä ja jättää yksin, sillä se johtaa vihantunteiden piilottamiseen ja käsittelemättä jättämiseen. Vanhempien tulee asettaa rajat ja pitää valta perheessä. Yksi kasvatuksen tavoitteista onkin auttaa lasta hallitsemaan tunteitaan, erityisesti aggressioita. (Parvela & Sinkkonen 2011, 159–163.)

Ekaluokkalaisten keskittymiskyky on vielä hyvin lyhytkestoinen. Viime vuosien kasvavana puheenaiheena on ollut ADHD eli tarkkaavaisuuden ja ylivilkkouden häiriö. ADHD tulee englanninkielien sanoista *Attention Deficit Hyperactivity Disorder*. Oireita voi olla tasapuolisesti kummastakin kategoriasta tai painottuen vain toiseen; tarkkaavaisuuteen tai ylivilkkauteen. ADHD:sta ei puhuttu 30–40 vuotta sitten, vaikka varmasti koululuokkiin on mahtunut rauhattomia lapsia. (Parvela & Sinkkonen 2011, 135–136.) Jari Sinkkonen arvelee (Meidän perheen www-sivut, 2012; Parvela & Sinkkonen 2011, 134–137.), että aikaisemmin oireet eivät ole tulleet esille, sillä

elämä on ollut rauhallisempaa ja kontrolli tiukempaa. Hän ei kiistä häiriön olemassa oloa, mutta kehottaa kriittisyyteen. Lapset ovat levottomia monista eri syistä. Lasten kypsymätöntä keskushermostoa ylikuormitetaan nykyisin liiallisilla aistiärsykkeillä televisiosta, pelikonsoleista tai päivähoidon lapsijoukon aiheuttamasta metelistä. Ylikuormitus näkyy lapsen levottomuutena ja impulsiivisuutena. Tähän kun lisätään riittämätön liikunta, liian vähäiset yöunet sekä sokeripitoiset ruoat ja juomat, ei ole ihme, että lapsen on vaikea rauhoittua ja keskittyä. On myös otettava huomioon lapsen tausta. Esimerkiksi Eurooppalaiset ovat eloisampia ja vilkkaampia luonnostaan. Tästä syystä eteläeurooppalaiset lastenpsykiatrit taistelivat pitkään ADHD:n käsitettä vastaan. Myös epävakaa kotitilanne, vanhempien riitely, päihteidenkäyttö, taloudelliset huolet tai mielenterveysongelmat, voivat vaikuttaa lapsen rauhattomuuteen. Jos lapsi on syystä tai toisesta ahdistunut, ei hän pysty rauhoittumaan ja keskittymään. Näitä seikkoja tulisi tarkastella ennen kuin lapselle lähdetään diagnostisoimaan ADHD:ta ja lääkitsemään sitä.

Koululaisen tulee nukkua 10 tunnin yöunet koko kouluajan. Hyvät yöunet vaikuttavat niin koulunkäyntiin, terveyteen kuin vapaa-aikaankin positiivisesti. Väsymys näkyy rauhattomuutena, keskittymisvaikeuksina ja kiukkuisuutena. Vanhempien tulisi pitää unirytmisiä yllä, vaikka koululainen osaisi jo keksiä verukkeita ja pitkittää nukkumaan menoa sekä vedota kavereidenkin valvomiseen. Unirytmistä lipsuminen tapahtuu huomaamatta ja sen korjaaminen on vaikeaa. Säännölliset iltatoimet ja niiden rauhoittaminen helpottavat nukkumaanmenoa. Ilta on hyvää aikaa päivän tapahtumien kertaamiseen ja mieltä painavista asioista puhumiseen. Rauhallisin mielin on helpompaa nukahtaa. Riittävän unen lisäksi vanhempien tulisi huolehtia lasten muistakin perustarpeista, kuten säännöllisistä ruokailuista, selkeistä rajoista ja rauhallisesta yhdessäolosta. (Kouluikäisen terveyden polku [www-sivut](http://www.sivut) 2013; Parvela & Sinkkonen 2011, 20–25.)

3.4.3 Vanhemmat koululaisen tukena

Koulun alkaessa ekaluokkalaisten ei tarvitse osata oman nimensä lisäksi muita kirjaimia tai lukea. Ekaluokkalaisten ei myöskään tarvitse olla täysin omatoiminen, vaan hän vasta harjoittelee itsenäistymistä. Lapsi harjoittelee huolehtimaan kirjoista, kynistä, tiedotteista, vaatteista ynnä muusta itsenäisesti. Opettelemalla pakkaamaan re-

pun aina heti läksyjenteon jälkeen tai ripustamalla vaatteet paikoilleen riisumisen jälkeen lapsi kasvaa ja kehittyy omatoimisemmaksi. Vanhempien vastuulla on huolehtia viimekädessä lapsen asianmukaisesta vaatetuksesta sekä opastaa lasta koulutavaroista huolehtimiseen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vanhempi pakkaa lapsen repun valmiiksi. (Parvela & Sinkkonen 2011, 17–22.) Vastuun ottamista voi harjoitella yhdessä lapsen kanssa. Timo Parvela (Parvela & Sinkkonen 2011, 23) suosittelee tekemään lapsen kanssa lähtötarkastuksen ennen kouluun lähtemistä:

- Onko aamupala syöty?
- Onko hampaat pesty?
- Onko repussa kaikki tarvittavat pyyhekumista jumppatossuihin?
- Onko kaikki edellisenä päivänä koulusta tulleet viestit näytetty ja kuitattu?
- Vastaako vaatetus vallitsevia sääoloja?
- Onko koululaisen mieli luottavainen?
- Muista varoa liikennettä!
- Hyvää koulupäivää!

Koulupäivän aikana lapselle tapahtuu paljon asioita, joista tieto ei välttämättä kantaudu kotiin. Päivähoidossa ja esikoulussa kuulumisia vaihdettiin hoitajan kanssa haku- ja tuontitilanteissa. Koulussa opettaja ei ole haku- ja tuontitilanteissa samalla tavalla läsnä ja koulun tapahtumista kertominen jää lapsen vastuulle. Toki opettaja on yhteydessä kotiin, kun tilanne sitä vaatii. (Mannerheimin lastensuojeluliiton vanhempien www-sivut 2014.) Koulupäivän tapahtumat lapsen kertomana ovat lapsen silmin ja tasolta koettuja ja nähtyjä. Vanhemman tuleekin toimia tulkkina lapsen ja aikuisen maailman välillä. Lapsi saattaa yhdistellä erillisiä asioita keskenään ja näin todellisuus saattaa hieman vääristyä. Vanhemman tuleekin kysellä ja olla kiinnostunut lapsen päivästä: Mitä kouluun kuuluu? Millaista oli tänään? Mitä teitte? Sattuiko jotain hauskaa tai ikävää? Lapsen kertoma on hänen kokemansa ja asioihin voi antaa näkökulmia aikuisen maailmasta esimerkiksi: Opettaja varmaan tarkoitti sitä että.. Tarvittaessa myös vanhemman on hyvä olla yhteydessä opettajaan ja tarkastaa, mitä oikeasti koulussa on tapahtunut. (Parvela & Sinkkonen 2011, 73–74.)

Vanhempien tulee olla kiinnostuneita lapsen läksyistä. Alkuinnostuksen jälkeen lapsen oma kiinnostus läksyjä kohtaan saattaa hiipua. Lukuläksyt jätetään lukematta ja pitkäjänteisyyttä vaativat tehtävät tehdään hutiloiden. Läksyillä on niiden sisällön lisäksi muitakin merkityksiä. Läksyt ovat osa koulun käytäntöjä ja opettavat lapselle työskentelykulttuuria, velvollisuuksista huolehtimista, itsekurin harjaannuttamista ja tavoitteisiin pyrkimistä. Lapsi oppii esimerkiksi, joten vanhemman asenteella läksyjä kohtaan on merkitystä. Ekaluokkalaisen kanssa on hyvä tehdä läksyjen teosta pysyvä rutiini, mikä palvelee tulevaisuuden koulunkäynnissäkin. Jos vain päivärytmi sen mahdollistaa, niin välipalan jälkeen ennen muita puuhia on hyvä tehdä läksyt. Liian myöhään jätettävät läksyt rasittavat lasta ja tuntuvat suuremmalta taakalta. (Parvela & Sinkkonen 2011, 118–119.)

3.4.4 Ekaluokkalaisen iltapäivät

Ekaluokka tuo paljon muutoksia lapsen elämään. Koulupäivät ovat lyhyempiä kuin hoitopäivät, joten työssäkävien vanhempien tulee miettiä, missä koululainen viettää iltapäivät. On hyvin yksilöllistä suostuuko ekaluokkalainen olemaan muutaman tunnin iltapäivästä yksin kotona. Toiset voivat olla hyvinkin halukkaita jäämään muutamaksi tunniksi yksin, kun toiset eivät suostu jäämään hetkeksikään yksin. Halukasikin yksinjäijä voi tuntea pelontunteita ja odottaa vanhempiaan kotiin laskien minuitteja. Vanhempien tulee varoa ylistäviä kommenttejaan siitä, että lapsi on pärjännyt hienosti yksin ja on ollut rohkea, sillä tällöin lapsen on vaikeaa tunnustaa pelkäävänsä yksin. (Parvela & Sinkkonen 2011, 108.) Vaikka ekaluokkalainen suostuisi jäämään yksin, on hän lasten psykiatrian erikoislääkärin Jari Sinkkosen (Parvela & Sinkkonen 2011, 108) mielestä vielä liian pieni olemaan yksin. Ekaluokkalainen elää paljon mielikuvitusmaailmassa, on impulsiivinen ja lyhytjännitteinen. Hän voi pelästyä mielikuvituksen tuotettaan tai saada päähänsä järjettömän ajatuksen. Ekaluokkalainen ei myöskään osaa suunnitella tekemisiään järkevästi. Lastenpsykiatrian erikoislääkäri Janna Rantala (Airaskorpi 2013, 76–77) on sitä mieltä, että vanhemmat arvioivat, pärjääkö lapsi kotona iltapäivät yksin, kun hänen kanssaan on käyty läpi perusasiat, kuten ruokailut ja yllättävät tilanteet. Tärkeintä on kysyä ja luottaa lapsen mielipiteeseen yksin jäämisestä. Lapselle on tärkeää tunne huolenpidosta ja välittämisestä, mitä voi ylläpitää esimerkiksi puhelinsoittoilla. Kotiin palatessaan vanhem-

malla tulisi ehdottomasti olla aikaa istua alas lapsen kanssa ja kuunnella ja keskustella lapsen päivän tapahtumat.

Mahdollisuuksia ekaluokkalaisen yksinjäämisen ehkäisemiseen on monia. Pienen koululaisen vanhemmalla on oikeus jäädä osittaiselle hoitovapaalle, mikä tarkoittaa sitä, että vanhempi voi tehdä enintään 30-tuntista työviikkoa ja saada Kelalta osittaista hoitorahaa. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhempi voi tehdä 6-tuntista työpäivää tai 4-päiväistä työviikkoa. Osittaista hoitorahaa on mahdollista saada siihen asti kunnes lapsen 2. luokka päättyy. Jos lapsi kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, on vanhemmalla oikeus saada osittaista hoitorahaa lapsen 3. luokan päättymiseen saakka. Osittaiseen hoitorahaan ei ole oikeutettu, jos vanhempi on saa kotihoidon tukea tai vanhempainpäivärahaa. (Kansaneläkelaitoksen www-sivut 2014.) Ekaluokkalaisen iltapäivähoidon avuksi voi pyytää myös isovanhempia sekä muita sukulaisia. Lisäksi 1.- ja 2.- luokkalaisille sekä erityisintuenpiirissä oleville järjestetään maksullista iltapäiväkerhotoimintaa. Järjestäjinä toimivat usein erilaiset seurakunnat, seurakunnat ja kaupungit. Iltapäiväkerhossa toiminta on ohjattua ja valvottua leikkiä, askartelua ja liikuntaa. Iltapäiväkerhossa on mahdollista syödä välipalaa sekä levätä koulupäivän jälkeen. (Parvela & Sinkkonen 2011, 108; Rauman kaupungin www-sivut 2014.)

4 KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Ensimmäisen luokan aloittaminen jännittää lasta, se jännittää vanhempia, mutta myös opettajaa. Ekaluokan opettaja kohtaa uusia lapsia ja heidän vanhempiaan, joiden kanssa aloittaa yhteistyötä. Esimerkiksi kolmannen luokan opetukseensa saava opettaja on tavannut oppilaita ja mahdollisesti heidän vanhempiaan jo koulun käytävillä aikaisemmin. Ensimmäisen luokan opettaja kohtaa vanhempia, jotka pyrkivät rakentamaan yhteistyötä ja ovat kiinnostuneita lapsensa koulunkäynnistä. Vanhempia, jotka ovat ylihuolehtivia tai vanhempia joiden vanhemmuus on täysin hukassa. Opettaja voi kohdata myös vanhempia, joita lapsen koulunkäynti ei kiinnosta lainkaan tai vanhempia, jotka soittavat joka asiasta haukkuakseen opettajan tai muiden oppilaiden vanhemmat. On myös vanhempia, joiden kulttuurinen tai yhteiskunnallinen tausta on erilainen ja vanhempia, jotka tukevat opettajan työtä ja pyrkivät yhdessä lapsen parhaaseen. Opettajalla on melkoinen haaste edessään yhteistyötä kodin ja koulun välille rakentaessaan. (Parvela & Sinkkonen 2011, 72–78; Sharma 2008, 86.)

Toimiva yhteistyö kodin ja koulun välillä on osoittanut monia positiivisia vaikutuksia. Sillä on myönteisiä vaikutuksia oppilaiden koulumenestykseen ja kotitehtävien tekemiseen. Tiivis yhteistyö kodin ja koulun välillä vaikuttaa myös koulutuksen arvostamiseen ja luokan ilmapiiriin oppilaiden keskuudessa. Yhteistyöllä voidaan myös ehkäistä ongelmien syntymistä ja helpottaa niiden ratkaisemista. Vanhemmat tuntevat lapsensa parhaiten, joten yhteistyö vanhempien kanssa lisää opettajan tuntemusta oppilaistaan ja näin ollen auttaa häntä opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Vanhemmat vastaavasti saavat tärkeää tietoa lapsensa oppimisesta ja kasvusta. (Opetushallitus 2007, 3; Sharma 2008,1.)

4.1 Yhteistyön lähtökohtia

Hyvän kodin ja koulun välisen yhteistyön lähtökohtana on keskinäinen arvostus. Yhteistyö rakentuu kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja vuoropuhelun pohjalta. Kuuleminen ilmenee aitona kiinnostuksen toisen ajatuksia ja puhetta kohtaan. Kunnioitus on kaikkien osapuolten arvostamista ja hyväksymistä. Molemminpuolinen kunnioittava ja arvostava asenne luo positiivista ja avointa ilmapiiriä yhteistyölle.

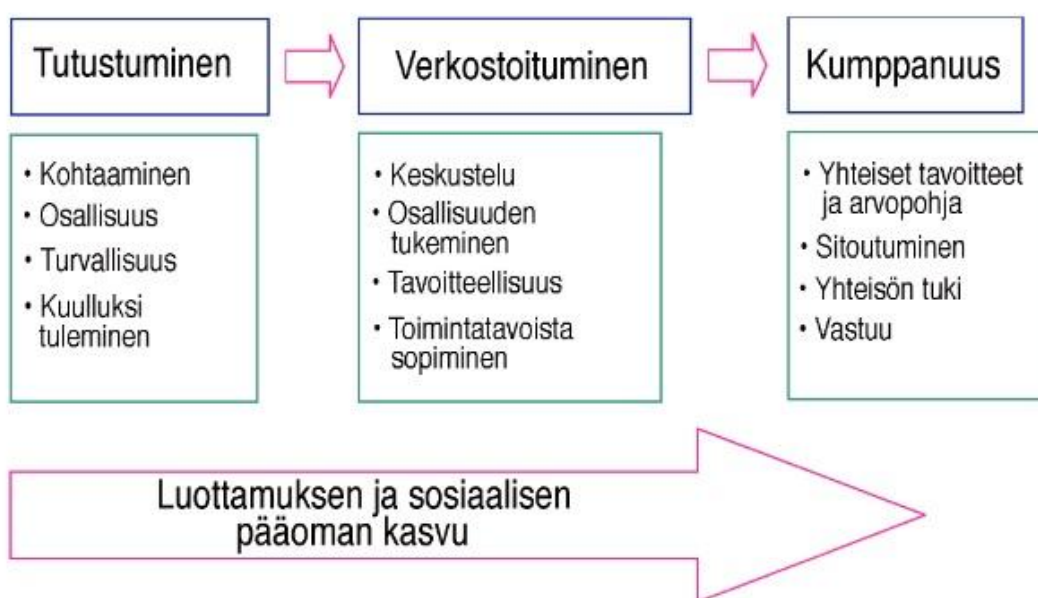
Luottamusta rakennetaan vuorovaikutuksella ja yhteisellä toiminnalla. Vuoropuhelulla taas tarkoitetaan tasavertaista keskustelua, mikä pyrkii rakentamaan yhteistä ymmärrystä. Näistä rakentuvan kodin ja koulun välisen yhteistyön tavoitteena on oppimisen, terveen kasvun ja kehityksen tukeminen lapsen koulupolun aikana. Lisäämällä vanhempien tietoisuutta yhteistyön mahdollisuuksista, edesautetaan yhteistyön kehittymistä. Vanhemmille tulisi antaa tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä ja oppilashuollosta. Koululla on suuri rooli yhteistyön synnyttämiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Koulun tulisi pohtia erilaisia yhteistyön muotoja, jotta vanhemmille taattaisiin mahdollisuus osallistua lapsensa koulun opetus- ja kasvatustyön suunnitteluun sekä arviointiin yhdessä opettajan ja oppilaan kanssa. Yhdessä pohdittavia asioita voisivat olla koulun kasvatustavoitteet, arvot sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävä toiminta. (Opetushallitus 2004, 17; Opetushallitus 2007, 9-12.)

Vanhemmat eivät ole velvoitettuja koulun toimimaan yhteistyöhön, kun taas perusopetuslaki velvoittaa koulut kodin kanssa tehtävään yhteistyöhön. Myös opettajien virkavelvollisuus ja ammattietiikka määrittävät suhtautumista vanhempiin ja yhteistyötä kotiin. Koulun osallisuus kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön on kirjattu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin, mitä toivotaan tarkennettavan vielä koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa. Kolmen K:n sääntö on hyvä lähtökohta niin opettajille kuin vanhemmillekin - Kuuntele, keskustele ja kunnioita. Opettajat toivovat yhteistyötä samaan suuntaan katsomista, eivätkä vastakkainasettelua. Haastavaa yhteistyöstä tekee, jos vanhempi odottaa lapsensa saavan erityiskohtelua, eikä näe lasta ryhmän jäsenenä. On myös vanhempia, jotka eivät luota opettajan ammattitaitoon, eivätkä halua keskustella asioista opettajan kanssa, vaan valittavat aina ylemmälle taholle suoraan. Tällöin yhteistyö ei onnistu, eikä yksikään kolmen K:n säännöstä toteudu. (Opetushallitus 2007, 20; Parvela & Sinkkonen 2011, 82–83.)

Yhteistyön alkuun saattamiseksi olisi hyvä järjestää alkutapaaminen, missä kartoitetaan vanhempien toiveita ja koulun mahdollisuuksia kodin ja koulun välisen yhteistyön rakentamiseksi. Yhteistyötä tulee pitää yllä niin vanhempien kuin opettajankin puolelta. Yhteistyö lähtee kehittymään tutustumisen ja verkostoitumisen kautta kohti kasvatuskumppanuutta. Yhteistyöhön sisältyy yhteydenpidon lisäksi vanhempainilto-

ja, juhlia, retkiä ja muita koulussa järjestettäviä tapahtumia sekä muissa tilanteissa, kun koulu ja vanhemmat kohtaavat. (Opetushallitus 2007, 18–20.)

Yhteistyön onnistuminen edellyttää, että vanhemmilla ja koululla on yhteinen käsitys yhteistyön päämäärästä, tavoitteista ja tarkoituksesta. Tämä edellyttää yhteisten pelisääntöjen laatimista, sovittua ja toimivaa työnjakoa sekä vanhempien ja koulun roolien selkiyttämistä. Kodin ja koulun välisen yhteistyön vuorovaikutukseen vaikuttavat muun muassa ihmisten ja elämäntilanteiden erilaisuus, erilaiset asenteet ja käsitykset koulusta, opettajuudesta ja vanhemmuudesta. Vanhempien asenteisiin vaikuttavat omat koulukokemukset, mihin he peilaavat lapsensa koulunkäyntiä. Koulun tuleekin jakaa riittävästi tietoa siitä, millaisessa koulumaailmassa heidän lapsensa tänä päivänä opiskelevat. Myös arvioinnin perusteiden tunteminen on toivottavaa, sillä se auttaa vanhempia luomaan realistisen kuvan lapsensa osaamisesta. Kuviossa 2 on havainnollisesti kodin ja koulun välisen yhteistyön syntyä, missä tutustumisen ja verkostoitumisen myötä rakennetaan kasvatuskumppanuutta. Koko prosessin ajan luottamus ja sosiaalinen pääoma kasvavat. Sosiaalisen pääoman kasvu tarkoittaa yhteisöllisyyden ja me-hengen tunnetta, mikä on yksi tärkeimmistä yhteisön ominaisuuksista. (Hyypä 2002, 27,48; Opetushallitus 2007, 20–22.) Tässä tapauksessa yhteisöllä viitataan kodin ja koulun muodostamaan yhteisöön, minkä yhteisenä päämääränä ja tavoitteena on kasvatuskumppanuus.

Kuvio 2. Kodin ja koulun yhteistyön syntyminen. (Launonen & Koistinen 2003. Kodin ja koulun yhteistyöprosessi, Opetushallituksen 2007, 20 mukaan)

4.2 Konkreettinen yhteistyö kodin ja koulun välillä

4.2.1 Yhteydenpito

Perusopetuslaki velvoittaa vanhempia huolehtimaan, että lapsen oppivelvollisuus tulee suoritettua. Vanhempien asenne lapsen koulunkäyntiä kohtaan on yhteistyön kannalta merkittävä ja vaikuttaa lapseen. On tärkeää muistaa, että yhteistyötä kodin ja koulun välillä tulee tehdä lasta kuullen ja osallistaen. Vanhempien tehtävä on ilmoittaa kouluun sairauspoissaoloista sekä kotona vallitsevista tilanteista, jotka saattavat vaikuttaa lapseen koulunkäyntiin. Tällaisia perheen sisäisiä asioita ovat esimerkiksi vanhempien avioero tai perheenjäsenen sairastuminen. Tiedon myötä opettajan on helpompi ymmärtää lapsen käytöstä ja ottaa tilanne huomioon lapsen parasta ajatellen. (Opetushallitus 2007, 15–16, 22.)

Kodin ja koulun välistä yhteistyötä on laidasta laitaan, on aktiivisia ja vähemmän aktiivisia opettajia. On myös vanhempia, jotka toivovat tiiviimpää yhteistyötä, viestittelyä ja yhteydenpitoa. Tai vanhempia, jotka eivät pidä siitä, että opettaja on yhteydessä koulussa tapahtuvista asioista kotiin, eivätkä he itse ilmoita mitään kouluun. Toiveiden kirjo yhteydenpidon määrästä on siis suuri. Pääsääntöisesti kuitenkin kaikki informaatio on tarpeellista ja on parempi, että asioihin puututaan kuin jätetään puutumatta. Vanhemmat eivät voi rajata, mitkä heidän lastaan koskevat tiedot ovat tärkeitä, sillä jokaisella opettajalla on oma linjaus, miten olla yhteydessä oppilaiden kohteihin, eivätkä opettajat voi arvioida jokaisen vanhemman toleranssia erikseen. Molempien, sekä vanhempien että opettajan yhteisenä tavoitteena on varmasti turvata lapsen koulunkäynti. (Parvela & Sinnkonen 2011, 178–179.)

Tavallisesti kun koulusta ei kuulu mitään ajatellaan, että asiat ovat hyvin. Vanhemmat ehkä toivoisivat yhteydenpitoa ja kuulumisia koulusta silloinkin. Vanhemmat joiden lapsella menee koulussa hyvin saattavat jäädä yhteydenpidon ulkopuolelle. Myös vanhemmat, joiden lapsen asioissa opettaja on tiiviisti yhteistyössä, toivovat välillä positiivisiin asioihin liittyvää yhteydenpitoa opettajalta. Vanhemmat voivat tällöin itsekkin olla yhteydessä kouluun ja kysyä lapsensa kuulumisia. Vanhempien on turha pelätä kuormittavansa opettajaa, jos heillä on aitoa kiinnostusta tai huolta lapsensa liittyen, sillä tämä kuuluu kodin ja koulun väliseen yhteydenpitoon. Koulun

kanssa olisi hyvä sopia käytännöt, milloin ja miten yhteydenpitoa olisi parasta toteuttaa. Tiedottamisessa on tärkeää ottaa huomioon ja sopia käytännöistä myös niiden lasten vanhempien kanssa, jotka asuvat erillään sekä vanhempien, joilla ei ole koulun kanssa yhteistä kieltä. (Opetushallitus 2007, 22–23; Parvela & Sinkkonen 2011, 180.)

Hyvin toimiva tiedotus on tärkeä osa kodin ja koulun välistä yhteistyötä, sillä vanhemmat eivät enää kohtaa päivittäin opettajaa kasvotusten niin kuin ovat tottuneet vaihtamaan kuulumisia päivähoidossa. Reissuvihot tai sähköposti sopii neutraalien viestien vaihtamiseen ja lyhyisiin tiedotuksiin. Arkaluontoiset ja moniulotteiset asiat tulee aina hoitaa henkilökohtaisilla tapaamisilla tai puhelinkeskusteluilla. (Opetushallitus 2007, 22.)

4.2.2 Vanhempainillat

Onnistunut vanhempainilta edellyttää suunnittelua, selkeää tiedottamista riittävän aikaisin sekä taitoa toimia aikuisryhmän kanssa. Vanhempainiltojen toimintatapoja ja rakennetta kannattaa vaihdella sekä kokoontumistilan rakenteeseen kiinnittää huomiota. Jo pienellä istumapaikkojen järjestelyllä voidaan saada aikaan tasavertaisempi asetelma vanhempien välille. Vanhempainillat voivat olla toiminnallisia aikuisten kesken tai kokoperheen tapahtumia, jossa lapsetkin voivat olla mukana. Vanhempainilloilla tulisi olla tavoite, eikä yhteistä aikaa vanhempien kanssa kannata käyttää tiedottamiseen, minkä voi hoitaa esimerkiksi sähköisesti. Ensimmäisen luokan ensimmäiset vanhempainillat ovat hyviä tapoja tutustua opettajaan ja toisiin vanhempiin. Lisäksi lukuvuoden ensimmäisissä vanhempainilloissa tulisi käydä läpi lukuvuoden keskeiset tavoitteet, opettajan tavat toimia ja oppilaan arviointi. Kodin ja koulun välisen yhteistyön rakentamiseksi sovitaan kodin ja koulun yhteiset pelisäännöt. On hyvä käsitellä, miten vanhemmat voivat tukea lapsensa koulunkäyntiä ja mitä opettaja odottaa vanhemmilta. Vanhempia kiinnostavat usein lapsen koulunkäyntiin liittyvät ja kasvatukselliset aiheet. Onkin hyvä selvittää myös vanhempien toiveita vanhempainiltojen aiheista. Opettajalla on mahdollisuus herätellä vanhempia toimimaan yhteistyössä lastensa koulutaipaleen tukemiseksi, esimerkiksi vanhempia osallistavilla vanhempainilloilla. (Vanhempainilta.fi www-sivut 2014.)

4.3 Vanhempien välinen yhteistyö

4.3.1 Vanhemmat opettajan tukena

Opettajan haastetta helpottaakseen vanhemmat voivat toimia luokkahengen kohottamiseksi ja yhteistyön rakentamiseksi. Vanhempien keskinäinen yhteistyö kantaa pitkälle. Luokka pysyy muuttumattomana usein koko ala-asteen, joten vanhemmilla on pitkä taival edessään. Vanhempien tutustuessa toisiinsa he oppivat ymmärtämään ja kunnioittamaan toisiaan, minkä seurauksena heidän on helpompaa sopia ja selvittää asioita keskenään. Vanhempien tunniessa toisensa he voivat myös edistää luokan yhteishenkeä, sopia säännöistä sekä ehkäistä kiusaamista ja näin ollen lisätä lasten turvallisuuden tunnetta. Yhteistyöstä hyötyvät myös vanhemmat saaden vertaistukea toisistaan. (Ojala & Launonen 2003, 317–318; Parvela & Sinkkonen 2011, 79.)

Vanhempainillat ovat tilaisuuksia, joissa vanhemmat voivat tutustua toisiinsa. Samalla tavoin kuin opettaja pyrkii rakentamaan luokasta yhtenäisen ja toimivan yhteisön, niin vanhempien tulisi puhaltaa yhteen hiileen tavoitteenaan toimia opettajan tukena lasten koulutaipaleella. Vaikka opettaja vaihtuisi, niin vanhemmat pysyvät ryhmänä, varsinkin lapsen alakoulutaipaleen loppuun. Vanhemmat pystyvät yhdessä esimerkiksi vaikuttamaan lapsensa häiriökäyttäytymiseen. Kun kaikille lapsille tehdään vanhempien osalta selväksi, ettei häiriköinti tunnilla ole sallittavaa, se on tehokkaampaa. Toisensa tuntevat vanhemmat voivat sopia luokkaa koskevista tavoitteista ja niiden seurannasta ja näin tukea lastensa koulunkäyntiä ja opettajan työtä. (Cacciatore, Hurme & Lehtikangas 2009, 46–47; Parvela & Sinkkonen 2011, 184–185.)

4.3.2 Vanhempainyhdistystoiminta

Vanhempainyhdistystoiminta on lasten kasvua, oppimista ja hyvinvointia edistävää vapaaehtoistyötä. Toiminnan kautta lapsen koulun käytännöt tulevat tutuiksi ja vanhempi voi olla mukana kehittämässä niitä. Yhdessä lastensa koulunkäynnin tukemiseksi toimivat vanhemmat saavat toisiltaan myös vertaistukea kasvatukseen ja vanhemmuuteen liittyen. Yhdistystoiminta voi olla keskustelutilaisuuksien, toiminnallisten tapahtumien ja juhlien järjestämistä. Vanhemmilla on myös mahdollisuus olla

vaikuttamassa esimerkiksi koulun tilojen ja pihan viihtyisyyteen sekä koulumatkojen turvallisuuteen. Koulun olisi tärkeää tukea vanhempainyhdistystoimintaa tarjoamalla kokoontumistiloja sekä ylläpitämällä säännöllistä keskusteluyhteyttä koulun ja vanhempainyhdistyksen välillä. Näin tavoitteista saadaan samansuuntaiset ja koulu ja vanhempainyhdistys toimivat yhteistyössä. Koulun ja vanhempainyhdistyksen yhteistyö on arvokasta, mutta ei korvaa muuta kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Jokaisella koulun tai päiväkodin vanhemmalla on mahdollisuus liittyä yhdistyksen jäseneksi. Esimerkiksi Raumalla vanhempainyhdistystoimintaa on yhteensä 12 päiväkodissa ja koulussa. (Opetushallitus 2007, 24–25; Suomen Vanhempainliiton www-sivut 2014.)

Vanhempainyhdistystoiminta voi tukea kasvatuskumppanuutta esimerkiksi koulukummin avulla. Kummitoiminta tulee sopia koulukohtaisesti ja koulutoimintaan osallistuminen sovitaan opettajan kanssa. Koulukummina voi olla esimerkiksi oppilaan isovanhempi tai joku muu eläkkeellä oleva henkilö, joka haluaa tukea koko luokkaa koulun arjessa. Koulukummi hyväksyy koulun säännöt ja määräykset, noudattaa niitä ja suhtautuu kaikkiin oppilaisiin sukupuoleen ja kulttuuritaustaan katsomatta tasavertaisesti. Koulukummi toimii vapaaehtoisena ja sitoutuu kouluasioiden salassapitoon. Koulukummi toiminta on täysin sovittavissa. Kummi voi esimerkiksi toimia apuopettajana, juttukaverina, aikuisena retkillä tai auttaa liikuntatunneilla. Kummi voi viettää aikaa lasten kanssa välitunneilla ja hänellä voi olla oma postilaatikko, mihin lapset voivat jättää omia viestejään. Monet lapset kaipaavat lisää turvallisia aikuisia elämäänsä, eikä kaikilla välttämättä ole omia isovanhempia, jotka osallistuisivat lapsen elämään. Koulukummi muodostuu erityisen tärkeäksi tällaisille lapsille sekä tuo lisäarvoa koko luokan oppimiseen. (Lämsä 2000, 66-67.)

4.4 Koulukiusaaminen ja sen ehkäiseminen

Ristiriidat ja erimielisyydet kuuluvat elämään. Ne syntyvät tilanteissa, joissa ihmiset ovat eri mieltä asioista. Erimielisyydet ja välienselvittelyt lasten välillä eivät sinänsä ole paha asia. Vaikka ne välillä aiheuttavat pahaa mieltä, niiden kautta opitaan ilmaisemaan tunteita ja selvittämään ristiriitoja. Erimielisyydet ja ristiriidat eroavat kiusaamisesta siinä, että ne ovat hetkellisiä, ohimeneviä, eivätkä kohdistu aina samaan henkilöön. Kiusaaminen voidaan kuvailla toistuvaksi, samaan oppilaaseen kohdistu-

vaksi voimasuhteiltaan epätasapainossa olevaksi toiminnaksi. Kiusaamisen tunto-merkit täyttyvät, jopa pelkästä mulkoilusta, jos se kohdistuu samaan oppilaaseen, on toistuvaa ja sen tarkoitus on tuottaa toiselle pahaa oloa. Sanallinen kiusaaminen, nimittely, pilkkaaminen, vihjailu ja toisen naurunalaiseksi saattaminen, vahingoittavat kiusatun itsetuntoa ja minäkäsitystä. Fyysinen kiusaaminen on toisen koskemattomuuden rikkomista tönimällä, lyömällä tai potkimalla. Epäsuoraa kiusaamista tapahtuu silloin, kun kiusaaja ja kiusattu eivät kohtaakaan kasvojen välillä. Kiusaaja pyrkii vaikuttamaan toisiin oppilaisiin, että nämä alkaisivat karttaa kiusattua ja suhtautumaan häneen kielteisesti. Pian kiusattu huomaa olevansa luokassa torjuttu, pahimmillaan hänet on jätetty koko luokan ulkopuolelle. Uusin lisääntyvä kiusaamisen muoto ei enää rajoitu vain kouluun, vaan seuraa ja tavoittaa kiusatun missä vain. Kännykkä- ja nettikiusaaminen ovat juorujen, nolojen kuvien tai henkilötietojen jakamista. Netissä kiusaajan on helppo lähettää nimettömänä pilkkaavia tai uhkaavia viestejä kiusatulle. Kiusaajan ja kiusatun lisäksi kiusaamistilanteeseen liittyy usein kiusaajan apureita, jotka eivät ole pääroolissa, mutta osallisena kiusaamiseen. Usein kiusaajalla on myös kannustajia, jotka kerääntyvät paikalle katsomaan ja naureskelemaan antaen kiusaajalle positiivista palautetta. Hiljaiset hyväksyjät sulkevat kiusaamisen ulkopuolelle ja käyttäytyvät kuin sitä ei tapahtuisikaan. Kiusatun puolustajat, ovat rohkeita asettuaan enemmistöä vastaan ja riskeeratessaan oman asemansa puolustaessaan kiusattua ja pyrkiessään lopettamaan kiusaamisen. (Kaukiainen & Salmivalli 2009; Parvela & Sinkkonen 2011, 144–149.)

Kiusatuksi voi joutua kuka tahansa. Kiusaamiseen johtavia syitä voivat olla kiusatun ulkonäölliset ärsykkeet, kuten silmälasit, ali- tai ylipaino, nuhruiset vaatteet tai muuten erilainen ulkonäkö. Kuuluminen erilaiseen etniseen ryhmään tai uskontoon ovat otollisia kiusaamisen kohteita, mutta myös helposti suuttuva lapsi on helppo saada kiehumaan. Muista on hauska katsoa, kuinka pienestä lapsen pinna palaa. Kiusaajiakin on joka lähtöön. Osalla heistä on vakavia puutteita empatiakyvyssä, joku on saattanut kokea väkivaltaa kotonaan, toisen on annettu aina ymmärtää, että hän on muita parempi. On myös kiusaajia joilla ei ole selitettäviä syytekijöitä, joiden avulla voitaisiin ”ymmärtää” heidän käytöstään. (Parvela & Sinkkonen 2011, 148–151.)

Kiusaamisen lopettaminen on haastavaa. Liian usein kiusaamisesta vaietaan. Kiusattu salaa kiusaamisen, kiusaajan avustajat tai kiusaamisen vierestä katsovat hyväksy-

vät kiusaamisen vaikenemalla. Pahimmassa tapauksessa myös koulu sulkee silmänsä kiusaamiselta. Kiusaajan vanhempi saattaa vähätellä lapsensa tekemisiä ja syyttää kiusatun lapsen vanhempia herkkänahkaisuudesta. Tilannetta voi sekoittaa entisestään se, etteivät ekaluokkalaisen selitykset tapahtuneesta ole kovin selkeitä ja johdonmukaisia. Kiusaamistapauksessa vanhemman olisi hyvä olla yhteydessä kouluun ja selvittää asiaa opettajan kanssa. Opettajan tehtävä on vakuuttaa vanhemmat siitä, että asia otetaan vakavasti ja siihen puututaan. Joskus vanhemmalle voi jäädä olo, että opettaja ei ollut hänen puolellaan, opettaja ei yhtynyt hänen mielipiteisiinsä kiusaajasta tai opettaja ei sanonut juuri mitään tilanteeseen liittyen. On hyvä muista, että opettajalla on vaitiolovelvollisuus, mikä saattaa vaikuttaa keskustelun sisältöön. Kiusaamiselta ei kuitenkaan saa sulkea silmiään, mutta ylireagointiakin tulisi välttää. (Parvela & Sinkkonen 2011, 145–148.)

Monessa koulussa on jo käytössä KiVa Koulu-ohjelma, mikä on kehitetty kiusaamisen vastaiseksi toimintamalliksi kasvattajille. KiVa Koulu on kehitetty Turun yliopistossa Opetusministeriön rahoituksella. Ohjelma koskee aina koko koulua, ei vain yhtä yksittäistä luokkaa ja ohjelmassa mukana oleminen viestii, että koko koulu vastustaa kiusaamista. KiVa Koulu-ohjelma jakaantuu yleisiin ja kohdennettuihin toimenpiteisiin. Yleisiä toimenpiteitä ovat koulun käytävillä olevan kiusaamisenvastaisen materiaalin lisäksi välituntivalvojen käyttämät huomioliivit, jotta oppilas voi havaita heidät paremmin suurestakin väkijoukosta. Näiden lisäksi kaikille luokille pidetään oppitunteja, missä selvitetään ei-kiusaamisen ja kiusaamisen eroja, tunteiden käsitelyä sekä käsitellään esimerkkitapauksia kiusaamistilanteista. Kohdennettuja toimenpiteisiin ryhdytään, kun kiusaamistapaus on tullut ilmi. KiVa Koulu-ohjelmaa toteutavassa koulussa toimii vähintään kolmen aikuisen ylläpitämä KiVa-tiimi. Tiimi voi koostua opettajista ja muista koulun aikuisista (rehtori, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja). KiVa Koulu-tiimi käyvät yksilö- ja ryhmäkeskusteluja kiusaamiseen osallistuneiden ja kiusatuksi joutuneen lapsen kanssa. Kiusaamisen loppumista seurataan seurantapalavereilla. (Kaukiainen & Salmivalli 2009; Parvela & Sinkkonen 2011, 150–152.)

4.4.1 Kun lastani kiusataan

Lapsen kiusatuksi tuleminen koskettaa myös vanhempia. Aikuinen ei missään tapauksessa saisi vähätellä lapsen kokemaa. Mannerheimin lastensuojeluliiton auttavien puhelinten päällikkö Tatjana Pajamäki kertoo lasten ja nuorten ottavan paljon yhteyttä auttaviin puhelimiin juuri kiusaamisen vuoksi. Nuoret aikuiset kertovat koko kouluajan jatkuneesta kiusaamisesta ja yhteistä näille kertomuksille on se, että aikuisen rooli on ollut hatara. Aikuinen ei ole ollut lapsen tukena tai on mitätöinyt lapsen kokemaa. Nuoret kertoivat kaivanneensa ymmärtäväistä aikuista, joka olisi sanonut, että heille on tehty väärin. Pajamäki vertaa kiusaamista väkivaltaan: "Kiusaaminen on systemaattista toisen henkistä tai väkivaltaista alistamista ja aiheuttaa ihan samantyyppistä oireilua kuin minkä tahansa väkivallan muodon alaisena eläminen". Hän pohtiikin, puututtaisiinko kiusaamiseen vakavammin, jos puhuttaisiin väkivallasta. (Pajamäki 2014.)

Osa vanhemmista opastaa lastaan lyömään takaisin. Vanhemmilla on ehkä taustalla jalo ajatus opettaa lastaan puolustautumaan mahdollisilta kiusaajilta. On kuitenkin syytä miettiä, mihin takaisinlyöminen johtaa, sillä kostajan kannalta seuraukset ovat huonoja. Ensimmäisenä lyönyt voi olla häntä huomattavasti vahvempi tai kokeneempi tappelijä. Tappelussa saattaa revetä takki ja hajota silmälasit, eikä syyksi riitä ”tuo aloitti”. Vastaus on, että sinä jatkoit. Uhrista tuli siis kanssasyöllinen. On myös hyvä miettiä, kuinka vanhaksi vanhemmat ajattelivat lapsensa käyttävän lyö takaisin – ohjetta. Viisitoistavuotiaat saavat paljon pahempaa jälkeä aikaiseksi, kun päiväkotikäiset tappelupukarit. Jos lapselle on opetettu takaisin lyömisen tapa, ei sitä ole mahdollista karsia yläasteella pois käytöstä vain kehotuksella, enää ei saa lyödä. Kostamisen sallivat vanhemmat voivat myös miettiä, miten lapsi säätelee koston voimakkuutta. Vanhemmilla on ehkä ajatus, että takaisin lyövä lapsi ottaa kiusaajalta luulot pois, mutta yksikin tönäisy voi riittää siihen, että toinen loukkaantuu vakavasti ja vammautuu loppuelämäkseen. Kenenkään omatunto ei voi sallia syytä, että tuo aloitti, minä vain puolustauduin. Fyysisen puuttumisen sijaan lapselle tulisi opettaa muita keinoja puolustaa itseään kiusaamiselta. (Parvlea & Sinkkonen 2011, 152–154.)

Vanhempien tulisi opettaa lapsille EI-sanan käyttöä sekä poistumaan kiusaamistilanteesta. Vaikka kiusaamisen loppuminen ei ole kiusatun vastuulla, vaan aikuisten, sanat EI ja LOPETA voivat auttaa kiusaamistilanteessa. EI-sana on lyhyt, mutta voimakas sana, mikä viestii toisille, ettei pidetä siitä mitä itselle tehdään. Sanaa voi tehostaa poistumalla paikalta. Kiusaamistilanteista täytyy kertoa aikuiselle, jotta ne saadaan loppumaan. Lapselle on myös hyvä opastaa toimintatapa, kun hän näkee kiusaamista, jotta sivustaseuraajia ja hiljaisia hyväksyjiä ei olisi. Lapsi voi ottaa kantaa kiusaamistilanteeseen, ulkopuolinen puuttuja saattaa lopettaa kiusaamisen. Kiusaamisesta aikuiselle kertominen ei ole kantelua, vaan se tulisi ehdottomasti tehdä. Aikuisen tulisi viestiä kiusatulle lapselle, ettei kiusaaminen ole hänen syytään, kiusaamisesta selvittää yhdessä ja, että kiusaaminen saadaan loppumaan. Vanhempien on hyvä olla yhteydessä kouluun, mistä hän saa opettajan ja koulun tuen kiusaamisen lopettamiseksi. (Kaukiainen & Salmivalli 2009.)

Kiusaamiseen liittyvä ulkopuolisuuden ja yksinäisyyden tunne ovat yhtä vahingoittavia kuin kiusaaminen. Ei riitä, että kiusaaminen saadaan loppumaan, vaan aikuisten tulee auttaa lapsi takaisin oman vertaisryhmänsä jäseneksi. Myös opettaja pystyy joukkue- tai ryhmävalinnoilla joko lisäämään tai ehkäisemään lapsen ulkopuolisuuden tunnetta koulussa. (Pajamäki 2014.)

4.4.2 Kun lapseni osallistuu kiusaamiseen

Vanhemman on tehtävä selväksi lapselle, ettei hyväksy kiusaamista. Kuitenkin niin, ettei hän tuomitse lasta, vaan kiusaamisen. Vanhempi on lapsen puolella pyrkien auttamaan ja tukemaan häntä kiusaamisen lopettamiseksi, samalla ilmaisten hyväksyntää ja rakkautta lasta kohtaan. Lapselle tulee painottaa, ettei mikään oikeuta kiusaamiseen ja kuinka pelottavaa ja epäoikeudenmukaista se on kiusatun kannalta. Lapselle on myös selitettävä kiusaamisen ja leikin ero. Peruslähtökohtana kiusaamisen ehkäisemiseksi lapselle tulisi opettaa toisten ihmisten kunnioittamista ja erilaisuuden hyväksyntää. Selkeitten rajojen asettaminen harrastusten ja ulkona olemisen suhteen sekä tieto lapsen vapaa-ajanviettopaikoista sekä kavereista kuuluvat vanhemmille. Lapselle on tehtävä selväksi, että mikäli kiusaaminen jatkuu, siitä koituu kotona ja koulussa rangaistuksia. Vanhempien kannattaa olla yhteydessä kouluun ja

toimia yhteistyössä koulun kanssa kiusaamisen lopettamiseksi. (Kaukiainen & Salmivalli 2009.)

4.5 Kodin ja koulun yhteistyön haasteita

4.5.1 Monimuotoiset perheet

Koulu on osa yhteiskuntaa, joten yhteiskunnan muutokset heijastuvat kouluun. Tällaisia yhteiskunnan muutoksesta johtuvia haasteita kodin ja koulun välillä ovat esimerkiksi moninaiset perheet ja monikulttuurisuus. Perherakenteiden muutokset näkyvät siinä, että ydinperheen ohella on lapsia, joilla saattaa olla kaksi kotia, useampia vanhempia tai samaa sukupuolta olevat vanhemmat. Yhteistyön tulisi olla toimivaa niin, että koulu tavoittaa kaikki lapsen koulunkäynnin kannalta tärkeät henkilöt. (Opetushallitus 2007, 25–26.)

Monikulttuurisuus tuo omat haasteensa kodin ja koulun yhteistyöhön. Lähtömaan toimintakulttuurista johtuen, maahanmuuttaja lasten vanhemmilla voi olla hyvinkin erilaiset odotukset koulunkäyntiin liittyen. On tärkeää huomioida erilaiset lähtökohdat ja kuulla vanhempien näkemyksiä ja odotuksia koulun suhteen. Vastaavasi koulu antaa tietoa vanhemmille suomalaisen koulun arvoista, toimintakulttuurista ja käytännöistä. Yhteistyö monikulttuuristenperheiden kanssa lähtee siitä, että heillä on mahdollisuus ilmaista itseään. Kieliongelmat ratkaistaan tulkin avulla. Maahanmuuttajaperheet saattavat tarvita rohkaisua yhteistyöhön koulun kanssa. Yhteistyön muodostaminen vaatii kärsivällisyyttä, mutta ajan kanssa luottamuksellisen suhteen luominen onnistuu. (Opetushallitus 2007, 25–26.)

4.5.2 Ristiriitojen selvittäminen

Niin opettajia kuin vanhempiakin on monenlaisia persoonia. Aina opettajan ja vanhempien persoonat ja toimintatavat eivät kohtaa. Niin kuin muihinkin ammattiryhmistä, myös opettajista löytyy epäpäteviä opettajia. On kuitenkin hyvin epätodennäköistä, että lapselle sattuisi opettaja, joka vaarantaa hänen kasvunsa ja kehityksensä. Yleensä ongelmat opettajan kanssa liittyvät aikuisten välisiin suhteisiin, eivätkä kos-

ke lasta. Jos opettajan kanssa syntyy erimielisyyksiä tai jokin hänen toimissaan herättää kysymyksiä, kannattaa asia reilusti keskustella opettajan kanssa. Opettajan kanssa olisi parasta keskustella kasvotusten tai puhelimitse. Sähköpostilla lähestyttäessä on helpompi kiihtyneenä laukoa asioita, joita ei välttämättä tarkoita ja joita ei kohdassa haluaisi toiselle sanoa. On kuitenkin tärkeää muistaa, etteivät aikuisten välit saisi heijastua lapseen. Ekaluokkalaiselle opettaja on yksi tärkeimmistä aikuisista sen hetkessä elämässä, eivätkä vanhemmat saa romuttaa sitä suhdetta, vaikka eivät itse pitäisi opettajasta. Vanhemmat eivät siis saa lapsen kuullen moittia ja arvostella opettajaa. Aikuisten on ratkaistava erimielisyytensä keskenään. Rehtorin on vaikea ottaa kantaa oppilasta tai luokkaa koskeviin kysymyksiin, sillä luokanopettaja tuntee oppilaansa ja luokkansa parhaiten. Rehtori voi kuitenkin olla tarpeen siinä vaiheessa, kun ristiriidat ovat niin suuria, ettei niitä ole saatu avattua tai ratkottua kahdenkeskisissä keskusteluissa. Vanhemmilla ei ole kuitenkaan oikeutta olla päättämässä opettajan erottamisesta, vaikka he sitä kuinka vaatisivat. (Parvela & Sinkkonen 2011, 181–183.)

4.6 Kasvatuskumppanuus koulussa

Enää opettajan työ ei ole vain opettamista, vaan hänen perustehtäviinsä kuuluu opetus, ohjaus, kasvatus ja yhteistyö perheiden kanssa. Koti ja koulu ovatkin lapsen tärkeimmät kasvattajat, joten yhteistyötä niiden välille tarvitaan. Koulu ei voi ottaa vastuuta kasvatuksesta, vaan vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvattamisesta. Sen sijaan koulun tehtävä on tukea vanhempien kasvatustyötä ja vastata lapsen kasvatuksesta ja opetuksesta koulu yhteisön jäsenenä. Tarvitaan vastavuoroista, luottamuksellista ja kunnioittavaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä, mitä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. (Lämsä 2000, 56; Vanhempainliiton www-sivut 2014.)

Yhteistyöstä ei voida puhua, jos opettaja yksipuolisesti tiedottaa koteihin asioista, vaan toiminnalle tulee asettaa yhteisiä tavoitteita, joihin pyritään yhteisvoimin. Haastetta kodin ja koulun yhteistyöhön tuo perheiden ja niiden yhteistyötä koskevien odotusten ja tarpeiden moninaisuus. Erilaisten perheiden yleisyys ja perherakenteiden muutokset edellyttävät, että kodin ja koulun yhteistyössä käytetään erilaisia, perheiden moninaisia tarpeita palvelevia toimintamuotoja. (Lämsä 2000, 56–57.)

Vanhemmat ovat lastensa asiantuntijoita. He tarkastelevat lastaan yksilönä ja osana perhettä. Lisäksi heillä on kasvuhistorian tuomaa tuntemusta lapsestaan ja hänen toiminnastaan eri tilanteissa. Opettaja puolestaan näkee lapsen ja hänen toimintansa ryhmän jäsenenä sekä suhteutettuna muihin samanikäisiin verratessa. Kasvatuskumppanuuden perustana onkin opettajan ja vanhempien jaettu asiantuntijuus, mikä tarkoittaa sitä, että sekä vanhemmat että opettaja voivat saada laajemman, monipuolisemman ja syvemmän käsityksen lapsesta. Kun sekä vanhemmat että opettaja osavat arvostaa toisen asiantuntijuutta, yhteistyötä pystytään hyödyntämään esimerkiksi lapsen kouluongelmien syitä selvittäessä ja etsiessä niihin ratkaisuja. On kuitenkin tärkeää muistaa, ettei yhteistyö ja viestintä rajoitu ainoastaan ongelmatilanteisiin, vaan yhteistyötä pidetään yllä myös myönteisissä asioissa. Erityisesti niille joiden lapsen koulunkäynti ei ole edennyt ongelmitta, positiivisella, edistystä ja onnistumista koskevalla palautteella on suuri merkitys. (Lämsä 2000, 58–59.)

Lapselle kodin ja koulun kasvatuskumppanuus antaa kasvuun ja kehitykseen kokonaisvaltaisen tuen ja lisää turvallisuuden tunnetta hänen elämäänsä. Yhteisillä pelisäännöillä on tarkoitus suojella lapsia asioilta ja heidän omalta toiminnaltaan, jotka voivat vaarantaa heidän terveytensä, kasvunsa ja kehityksensä sekä heidän oikeutensa avoimeen tulevaisuuteen. Lasten ei-toivottua käyttäytymistä ei katsota koskaan läpi sormien. Sekä kotona että koulussa huonoon käytökseen puututaan ja lapset joutuvat ottamaan vastuun teoistaan. Yhteiset pelisäännöt ovat ennen kaikkea kasvatustilanteiden ennaltaehkäisemiseksi ja jo alkaneen ei-toivotun käyttäytymisen lopettamiseksi. Tämä on osoitus lapselle siitä, että hänen lähipiirinsä aikuiset välittävät hänestä ja ovat kiinnostuneita hänen tekemisistään ja tulevaisuudestaan. (Lämsä 2000, 63–65.)

Kasvatuskumppanuus toteuttaa YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta, mikä on myös sisällytetty perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Lapsen oikeuksien sopimus luettelee kaikki lapsia koskevat ihmisoikeudet ja asettaa valtiolle ensisijaisen vastuun toteuttaa ne. Kasvatuskumppanuuden toteutuminen edistää muun muassa lasten tasa-arvoisuutta, lapsen edun ensisijaisuutta päätöksenteossa, lapsen oikeutta hyvään elämään ja lapsen näkemysten huomioon ottamista. Esimerkiksi ne lapset, joiden vanhemmat eivät ole aktiivisia ja hakeudu yhteistyöhön koulun kanssa ovat eriarvoisemmassa asemassa kuin ne lapset, joiden vanhemmat ylläpitävät yhteistyötä. Kasva-

tuskumppanuutta rakentamalla edistetään lasten tasa-arvoisuutta. (Lind & Kekkonen 2013; Unicefin www-sivut 2014.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kasvunkumppaneiden seminaarissa 1.2.2013 Hämeenlinnalaisen Jukolan koulun rehtori Taina Lind kertoi, että heidän koulussaan on paljon erityisen- ja tehostetun tuen oppilaita, maahanmuuttaja perheitä, eri kansalaisuuksia, eri uskontoja, erilaisia kulttuureja ja erilaisia perherakenteita, joten kotiin päin tehtävältä yhteistyöltä vaaditaan paljon. Lind hakeutui THL:n järjestämään kasvatuskumppanuus kouluttajakoulutukseen. Koulutuksen jälkeen Lind on pyrkinyt käyttämään kasvatuskumppanuuden kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogisuuden periaatteita kohdatessaan työtovereitaan, oppilaita ja heidän vanhempiaan. Lisäksi kouluun on otettu uusia käytäntöjä. Muun muassa kasvatuskumppanuus on kirjattuna koulun opetussuunnitelmaan ja koulun arvoihin. Jukolan koulussa on käytössä Torstaitreffit kerran kuukaudessa, mihin voi osallistua oppilaan koko perhe. Torstaitreffeillä voi tavata koulun henkilökuntaa ja toisia vanhempia, mikä antaa perheille mahdollisuuden tutustua koko kouluyhteisöön. Koulutulokkaille järjestetään koulunaloituskeskusteluita, missä opettaja ja perhe voivat tutustua toisiinsa. Jukolan koulussa on panostettu myös vanhempainiltojen dialogisuuteen kasvatuskumppanuutta edistäen. Lind on erittäin tyytyväinen kasvatuskumppanuuden rakentamisen tuomiin tuloksiin Jukolan koulussa. (Kasvunkumppaneiden www-sivut 2014; Lind & Kekkonen 2013.)

Valtakunnallista Kodin ja Koulun Päivää vietetään 26.9.2014. Kodin ja Koulun Päivä on yhteisöllinen ja rento tapa vahvistaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Päivän ideana on järjestää ja toteuttaa tapahtumia yhdessä oppilaiden ja kotiväen kanssa. Tärkeintä päivässä on kodin ja koulun kohtaaminen. (Kodin ja Koulun Päivän www-sivut 2014; vanhempainilta.fi www-sivut 2014.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Opinnäytetyön aihe ja rajaus

Kiinnostukseni aiheeseen lähti kiinnostuksestani koulumaailmaa kohtaan sekä siihen, miksi hyvää ja toimivaa käytäntöä, kasvatuskumppanuutta, ei jatketa kouluun.

Opinnäytetöitä kasvatuskumppanuudesta varhaiskasvatuksessa on paljon, kun taas kasvatuskumppanuutta koulussa käsitteleviä opinnäytetöitä on vähemmän. Aiempia sosiaalialan koulutusohjelmassa tehtyjä opinnäytetöitä ovat muun muassa Emmi Sylanderin vuonna 2014 valmistunut opinnäytetyö. Sylanderin opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esiin vanhempien näkemys kodin ja koulun kasvatuskumppanuuden toteutumisesta. Opinnäytetyön perusteella suurin osa vanhemmista kokee kasvatuskumppanuuden toteutuvan hyvin. Opinnäytetyö osoittaa, että koulu reagoi vanhempien aloitteisiin, mutta vanhempien tulee olla aktiivisia. Arja Perälän toiminnallisessa opinnäytetyössä vuodelta 2012 haluttiin kehittää uutta kodin ja koulun välistä yhteistyötä edistävää toimintamuotoa esi- ja perusopetuksen nivelvaiheeseen. Tulevien ekaluokkalaisten vanhemmille ja opettajille järjestettiin tutustumisilta, minkä tavoitteena oli opettajan ja vanhempien tutustumisen, verkostoitumisen ja myönteisen ilmapiirin myötä tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Vanhemmat kokivat tutustumisillan onnistuneeksi, mutta vuoden mittaan kasvatuskumppanuudelle ja toimivalle yhteistyölle luodut periaatteet olivat unohtuneet. Tutustumisilta loi hyvän pohjan yhteistyölle, mutta yhteistyön ylläpitäminen vaatii vanhempien ja opettajien kohtaamisia vuoden mittaan enemmän. Katja Pesosen opinnäytetyössä vuodelta 2011 selvitettiin opettajan näkemyksiä ja kokemuksia vastuu- ja kasvatustehtävien jakaantumisesta kodin ja koulun välillä. Opinnäytetyön tuloksista kävi ilmi, että kouluun kaivataan kasvatuksellista ja sosiaalista ammattiosaamista opettajan työpariksi perheiden ja luokan ryhmäytymisen tukemiseksi. Tuloksista kävi ilmi myös kodin ja koulun yhteistyönkehittämisen tarve. (Perälä 2012, 2, 58; Pesonen 2011, 2, 40; Sylander 2014, 2, 32.)

Olisin halunnut toteuttaa opinnäytetyöni yhteistyössä tulevien ekaluokkalaisten opettajien kanssa ja näin ollen rakentaa tulevien ekaluokkalaisten ja heidän perheidensä kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Opinnäytetyö olisi kuitenkin ollut laaja ja aika-

taulullisesti mahdoton toteuttaa, joten opettajien näkökulma ja yhteistyön edistäminen rajautuivat opinnäytetyön ulkopuolelle. Opinnäytetyö keskittyy vanhempien toiveisiin kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä sekä lasten tuntemuksiin koulun alkamisesta.

5.2 Opinnäytetyön tutkimustehtävä, tutkimustavoitteet ja tarkoitus

Tutkimustehtävänä on selvittää vanhempien ajatuksia, toiveita ja mahdollisia kokemuksia kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön liittyen. Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa minkälaisia käytäntöjä vanhemmat haluavat yhteydenpidon ylläpitoon, minkälaisista aiheista he haluaisivat keskustelua laajemmin koulun kanssa, mitä he haluavat tietää lapsensa koulunkäynnistä ja millaiseen yhteistyöhön he itse ovat valmiita. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda vanhempien ääni kuuluviin kodin ja koulun välisen yhteistyön odotuksista sekä herätellä niin kasvattajia kuin vanhempia rakentamaan yhteistyötä kasvatuskumppanuudeksi. Lisäksi haluttiin antaa lapsille mahdollisuus tulla kuulluksi ja kertoa miltä koulun aloittaminen heistä tuntuu.

5.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui sekä kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus että kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä, esimerkiksi teemahaastattelu, on oleellista käyttää ihmisiä tiedonkeruun lähteenä ja pyrkiä saamaan tutkittavan ääni esille. Lisäksi kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotos menetelmää käyttäen. Tutkimusaineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa tarkoituksena ymmärtää tutkimuskohdetta. Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä, esimerkiksi kyselylomake, tieto on strukturoitua eli vakioitua niin, että kaikki ymmärtävät kysymykset samalla tavalla. Sen lisäksi tieto esitetään numeerisesti. Kvantitatiiviselle tutkimusmenetelmälle on ominaista, että tutkija ei pääse vaikuttamaan tutkimustulokseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009,161,164, 181; Vilka 2007,13–15.)

Kartoitin opinnäytetyössäni esikoululaisten vanhempien toiveita ja odotuksia alkavasta kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä kyselylomakkeen avulla. Kohderyhmäni oli viiden Raumalla sijaitsevan esikoulun lasten vanhemmat. Lisäksi haastattelin muutamia esikoululaisia, kartoittaen heidän ajatuksiaan koulun alkamisesta. Aineiston hankintamenetelmäksi valikoitui kyselylomake vanhemmille (Liite 1) ja haastattelu esikoululaisille (Liite 2) Kyselylomakkeet ovat olleet kaikille vastaajille samantyyppiset, joten aineisto on kerätty standardoidusti. Kyselylomake sisälsi monivalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Monivalintakysymyksissä vastaaja valitsee annetuista vaihtoehdoista sopivimman ja avoimissa kysymyksissä vastaajalle on jätetty tyhjä tila vastauksen kirjoittamista varten. Monivalintakysymykset mahdollistavat vastausten mielekkään vertailun ja auttavat vastaajaa tunnistamaan asian ilman sen muistamista. Avoimet kysymykset puolestaan antavat vastaajalle mahdollisuuden ilmaista itseään omin sanoin tuottaen kirjavampia ja monipuolisempia vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 193,198–199, 201.)

Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna, missä esikoululaisia haastateltiin tiettyjen teemojen pohjalta. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu, mikä tarkoittaa sitä että kysymysten tarkka muoto ja järjestys eivät ole olennaisia. Haastattelu oli joustavuudeltaan paras tapa lasten kuulemiseen. Haastattelussa pystyin esittämään lisäkysymyksiä ja tarkentamaan lasten vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 204–205, 208.)

5.4 Aineiston keruu ja analysointi

Olin yhteydessä Rauman kasvatusjohtajaan opinnäytetyöhöni liittyen. Sain varhaiskasvatusjohtajalta päiväkodit, joihin opinnäytetyöni kyselylomakkeen voisi jakaa. Anoin tutkimusluvan varhaiskasvatusjohtaja Eeva Koskiselta 7.4.2014, minkä hän myönsi 8.4.2014 (Liite 3 ja Liite 4).

Tutkimusaineisto kerättiin toukokuussa 2014. Kyselylomakkeet toimitettiin saatekirjeineen 16.5.2014 esikouluihin, joista ne jaettiin vanhemmille. Vastausaikaa oli 27.5.2014 asti. Tutkimusaineiston otanta oli 94 ja vastauksia tuli takaisin 42, joten vastausprosentti oli 44,68 prosenttia. Syitä vähäiseen vastausprosenttiin saattaa olla kyselyn teettämisajankohta. Kevät on kiireistä aikaa niin esikouluissa kuin vanhemmillakin. Esikouluryhmien kevätjuhlien lähestyessä ja kesälomien alkaessa minulla

ei ollut mahdollisuutta muistuttaa vanhempia kyselyyn vastaamisesta, mikä olisi voinut nostaa vastausprosenttia. (Hirsjärvi ym. 2009, 196). Kyselylomakkeen lisäksi yhdelle päiväkotiryhmälle toimitettiin haastattelulupa-anomukset (Liite 5). Haastattelulupa-anomuksessa on kysytty lupaa ja halukkuutta myös lapsen piirustusten julkaisemiseen. Tiukasta aikataulusta ja päiväkodin kanssa aikataulujen yhteen sovittamisesta johtuen piirustuksia ei ole julkaistavaksi opinnäytetyössä. Piirustuksilla oli tarkoitus antaa lapsille mahdollisuus ilmaista ajatuksiaan koulun aloittamisesta muullakin tavoin kuin suullisesti.

Lasten haastattelut toteutettiin 27.5.2014. Vanhempien luvan haastatteluun sai yhteensä seitsemän esikoululaista, joista vain kolmen haastattelu oli tallentunut nauhuriin. Nauhurin toiminta tarkastettiin etukäteen ja sen toimintaa tarkkailtiin haastatteluiden aikana, mutta tästä huolimatta nauhuri ei ollut nauhoittanut koko aineistoa. Vanhemmat saivat antaa lapselleen tutkimusnimen, jota on käytetty opinnäytetyössä.

Kyselylomakkeiden vastaukset jaettiin sen mukaan, onko vanhemmalla lapsia, jotka ovat aloittaneet koulun vai aloittaako vanhemman ensimmäinen lapsi koulun. Näin ollen pyrittiin hakemaan näkökulmaa eroavatko vanhempien toiveet ja odotukset kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä, jos heillä on jo kokemusta koulun kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Haastattelut litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaaksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 222).

5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen reliäabelius eli luotettavuus tarkoittaa sitä, ettei tutkimus anna sattumanvaraisia tuloksia. Toisin sanoen tutkimus on toistettavissa samoin tuloksin. Tutkimuksen validius eli pätevyys tarkoittaa tutkimusmenetelmän tai mittarin kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin. Termien käyttö on saanut paljon kritiikkiä vedoten esimerkiksi ihmisten ja kulttuurien ainutlaatuisuuteen ja siihen ettei samanlaisia tapauksia ole. Tärkeintä on arvioida tutkimusta kokonaisuutena. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–232.)

Hyviin tieteellisiin käytäntöihin kuuluu, että opinnäytetyössä noudatetaan rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa, esittämi-

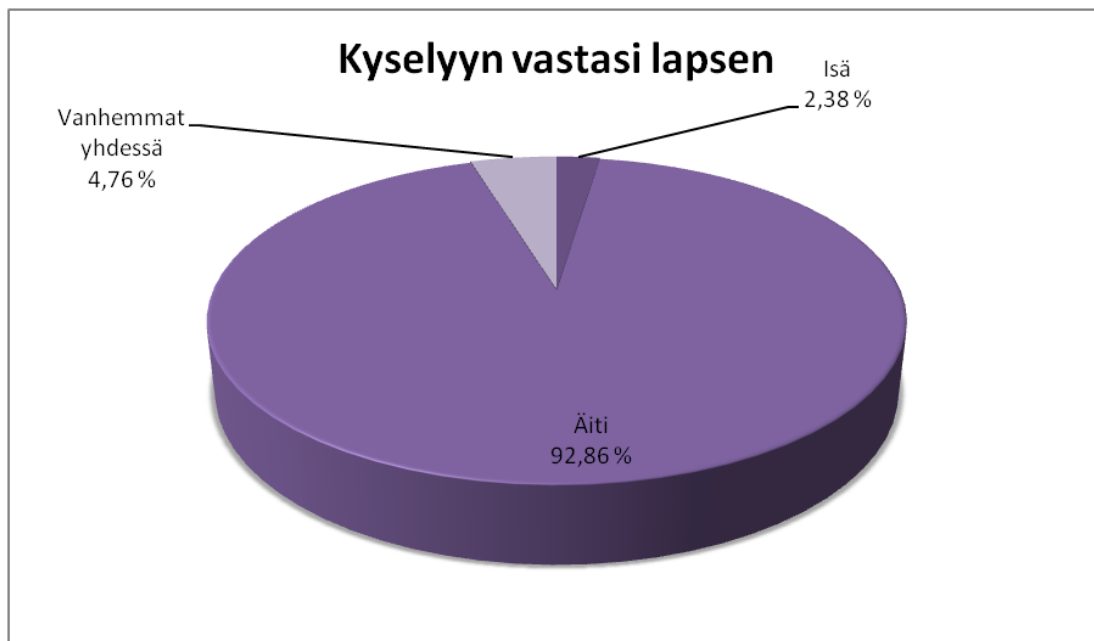
sessä sekä niiden arvioinnissa. Tarvittavat tutkimusluvut on hankittu ja aineisto kerätään eettisesti kestäväillä metodeilla. Lisäksi on kunnioitettava muiden tutkijoiden tekemää työtä ja viitattava heidän julkaisuihinsa asianmukaisella tavalla. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2013, 6.)

Opinnäyteyössä pyrittiin ottamaan huomioon nämä hyvät tieteelliset käytännöt. Opinnäytetyön tavoitteet tulivat julki tutkimusluvan myöntäneelle Rauman kasvatus- ja opetustoimelle kuin tutkimukseen osallistuneille vanhemmillekin. Tutkimusainesta ei luovuteta ulkopuolisille, eikä sitä käytetä muuhun kuin sovittuun tarkoitukseen. Opinnäytetyöstä ei myöskään ole tunnistettavissa vastaajien henkilöllisyyttä.

6 TULOKSET

Raportissa kuvatut kaaviot ovat erivärisiä sen mukaan, onko kaaviossa kuvattu koko otantaa, vanhempia, joilla on jo lapsia koulussa vai vanhempia, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun. Kaaviot, joissa on otettu huomioon vain ne vanhemmat, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun, on nähtävillä punaisella sävyllä. Kaaviot, joissa on otettu huomioon vain ne vanhemmat, joilla on jo vanhempia lapsia koulussa, on nähtävissä sinisellä sävyllä. Kaaviot, joissa on kuvattu koko otantaa kyselyyn vastanneista, on nähtävissä liilassa sävyssä. Kaaviot, joissa on kuvattu koko otantaa kyselyyn vastanneista, on nähtävissä liilassa sävyssä. Tuloksista on nähtävillä prosentit sekä vastaajien määrä (n).

Kyselyyn vastanneista suurimmalla osalla 61,90 prosentilla (n 26) on jo vanhempia lapsia koulussa. Esikoisensa koulutielle lähettäviä vanhempia kyselyyn vastanneista oli 38,09 prosenttia (n 16). Kuviossa 3. on havaittavissa, että kyselyyn vastasi 39 äitiä (92,86 %) ja ainoastaan yksi isä (2,38 %). Palautetuista kyselylomakkeista kaksi oli vanhempien yhdessä täytettyjä (4,76 %). Lomakkeen yhdessä täyttäneet vanhemmat olivat vanhempia, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun. Myös isät, jotka täyttivät kyselylomakkeen, olivat niitä, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun. Tämä kertoo siitä, että myös isät ovat kiinnostuneita varsinkin ensimmäisen lapsen koulunaloituksesta, kun kaikki on vielä uutta. Lapsen koulun aloitus koskettaa koko perhettä.

Kuvio3. Kyselyyn vastanneiden suhde lapseen

Kuviosta 4. on havaittavissa, että kasvatuskumppanuus oli tuttu suurimmalle osalle vanhemmista (n 33). Vain yhdeksän (21,43 %) vanhempaa eivät tieneet, osanneet sanoa tai olivat jättäneet vastaamatta kasvatuskumppanuutta käsittelevään kysymykseen. Kieltävät vastaukset tulivat tasaisesti eri päiväkodeista, eivätkä näin olleen keskittyneet tiettyyn päiväkotiin. En osaa sanoa - vaihtoehdon valinneista osalla ei äidinkieli ollut suomi, mikä saattoi vaikuttaa siihen, ettei kasvatuskumppanuus suomenkielisenä sanana ollut täysin selvillä, vaikka he tietäisivät sen merkityksen omalla äidinkielellään.

Kuvio 4. Tietoisuus kasvatuskumppanuudesta

Tutkimuksen tarkoitus ei ollut selvittää toteutuuko kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa, mutta se selkeästi osoittaa, että vanhemmat ovat tietoisia kasvatuskumppanuudesta.

6.1 Vanhempien ajatuksia lapsen ensimmäisenluokan aloittamisesta

Lapsen ensimmäisen luokan alkaminen jännittää niin lasta kuin vanhempiakin. Vanhempien ajatuksia koskevaan kysymykseen vastasi 37 vanhempaa. Osalla vanhemmista oli vanhempia lapsia koulussa (n 24) ja vastaavasti osalla vanhemmista ensimmäinen lapsi aloittaa koulun (n 13). Vanhemmista 37,84 prosenttia (n 14) mainitsi lapsen kouluun siirtymisen jännittävän. Vanhempia jännitti lapsen itsenäiset aamuhetkät, koulumatkat, kavereiden löytäminen ja arjen sujuminen koulussa. Osa vanhemmista mainitsi jännityksen syyksi lapsen pärjäämisen, jos lapsi oli loppuvuodesta syntynyt tai hänellä oli todettu jotakin vaikeutta oppimisessa. Muutama vanhempi mainitsi lapsen koulun aloittamisen olevan tuttua: *"Toisen lapsen aloittaessa koulun ei enää jännitä. Ensimmäisen aloittaessa jännitti enemmän. Uskon että kaikki sujuu hyvin."*, *"Ei ihmeitä, neljännen kohdalla uskon, että asiat kyllä hoituu"*, *"Hyviä ja positiivisia ajatuksia. Esikoinen samassa koulussa ja kaikki mennyt hyvin"*. Jännityksen lisäksi 18,92 prosenttia (n 7) vanhemmista kertoi lapsen isoksi kasvamisen ja koulun aloittamisen tuntuvan haikealta, mutta hienolta asialta.

Yhdeksän vanhempaa (24,32 %) mainitsi lapsen sosiaalisen kiinnittymisen. Koulun alkamisessa vanhempia mietitytti lapsen kavereiden saaminen tai mahdollisesti kiusatuksi joutuminen. Ainoastaan vanhemmat, joilla on jo kokemusta koulumaailmasta (n 26), mainitsivat alkavan yhteistyön koulun kanssa. Neljä vanhempaa (16,67 %) pohti kodin ja koulun välisen informaation kulkua ja sen tärkeyttä.

6.2 Vanhempien kokemukset ja toiveet tiedottamisesta

6.2.1 Tiedottaminen päiväkodissa

Vanhemmat ovat sitä mieltä (kuvio 5.), että päiväkodin henkilökunta keskustelee aktiivisesti, kun lasta tuodaan päiväkotiin tai haetaan päiväkodista. Se on yksi kasvatuskumppanuuden toteuttamistavoista. Ei lainkaan -vaihtoehdon valinneet kaksi vanhempaa (4,76 %) kertoivat lapsensa kulkevan taksilla, eivätkä vanhemmat näin ollen ole tekemisissä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Kolme vanhempaa (7,14 %), joiden mielestä päiväkodin henkilökunta keskustelee liian vähän, olivat myös sitä mieltä, että päiväkotitiedottaa asioista muullakin tavoin liian harvoin. Yksi vanhempi kirjoitti muun muassa lapsensa itse kertovan usein päiväkodin tapahtumista, joista henkilökunnan olisi pitänyt kertoa. Liian paljon -vaihtoehtoa ei valinnut yhtään vastaajaa (0 %). Vaihtoehdolla haluttiin nähdä, moniko vanhempi kokee keskustelun liiallisena, mistä voi karkeasti päätellä, etteivät vanhemmat kaipaa niin tiivistä yhteistyötä.

Kuvio 5. Päiväkodin henkilökunnan aktiivisuus tuonti- ja hakutilanteissa

Päiväkodit tiedottavat vanhempia usealla eri tavalla. Yksi vanhempi jätti vastaamatta päiväkodin tiedottamista koskevaan kysymykseen, joten kysymykseen vastasi vain neljäkymmentäyksi vanhempaa. Vanhemmista 82,93 prosenttia (n 36) kertoi päivä-

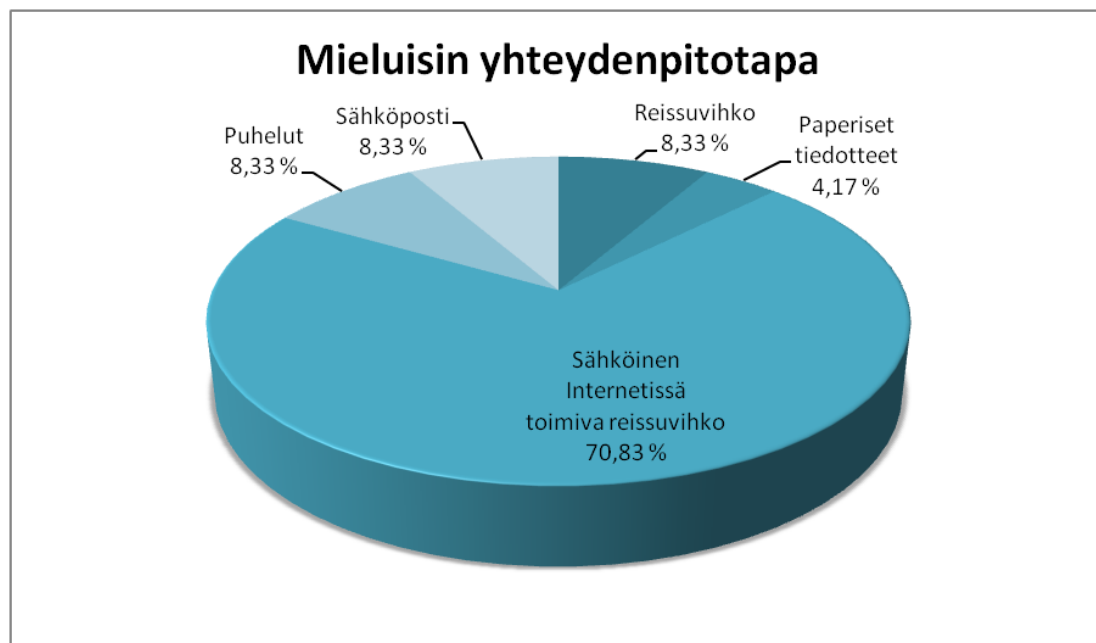
kotien tiedottavan kirjeitse sekä suullisesti. Hieman vähemmän, 60,98 prosenttia (n 25), vastaajista kertoi päiväkotien tiedottavan vanhempainilloissa ja 29,27 prosenttia (n 12) ilmoitustaululla. Suullisesti tiedottaminen vahvistaa kuvion viisi havaintoa, että päiväkodin henkilökunta kohtaa vanhemmat tuonti- ja hakutilanteissa, mikä puolestaan kertoo kasvatuskumppanuuden toteutumisesta. Vanhempainilloissa tiedotetaan myös aktiivisesti. Vanhempainilloissa tulisi välttää muistuttelua asioista, jotka voidaan hyvin tiedottaa kirjeitse. Sen sijaan vanhempainiltoja tulisi hyödyntää kasvatuskumppanuuden rakentamiseen ja vanhempien kanssa vuorovaikutukselliseen kanssakäymiseen. Yllä mainittujen vaihtoehtojen lisäksi vanhemmat kertoivat päiväkotien tiedottavan sähköpostitse sekä viikkokirjeillä. Viikkokirje sai paljon positiivista palautetta vanhemmilta ja on yleinen käytäntö monessa päiväkodissa. Viikkokirjeen avulla vanhemmat tietävät, mitä päiväkodissa tapahtuu. Suullisen tiedottamisen lisänä viikkokirje ja ylipäättään kirjeitse ilmoittaminen toimii hyvänä muistiapuna. Siitä vanhempien on helppo tarkistaa tiedotettavista asioista, eikä kaikki tieto ole muistin varassa.

Jonkin verran samaa päiväkotia käyvien lasten vanhempien mielipiteet erosivat siitä, miten päiväkotitiedottaa. Joko kysymys jätti tulkinnan varaa siihen, mitä tiedottaminen koskee tai vanhemmat eivät ole tietoisia tai lue esimerkiksi päiväkodin ilmoitustaulua ja näin ollen jättivät valitsematta ilmoitustaulu -vaihtoehdon.

6.2.2 Vanhempien toiveet yhteydenpitotavasta koulun kanssa

Koulun alkaessa myös aikuisten väliset keskustelut vähenevät, sillä päivittäisten tuonti- ja hakutilanteiden hyödyntäminen kuulumisten vaihtamiseen jää pois. Kasvotusten keskustelemisen vähentyessä muiden viestintätapojen merkitys korostuu. Kyselylomakkeessa selvitettiin vanhempien toiveita yhteistyömuodosta. Tähän kysymykseen jätti vastaamatta yksi vanhempi, jolla on lapsia koulussa ja kaksi vanhempaa, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun. Kuviosta 6. nähdään, kuinka vanhemmat, joilla on vanhempia lapsia koulussa (n 25), ovat 70,83 prosenttisesti (n 17) sitä mieltä, että sähköinen Internetissä toimiva reissuvihko olisi mieluisin tapa yhteydenpitoon kodin ja koulun välillä. Heillä on selkeästi kokemusta sähköisestä Internetissä toimivasta reissuvihosta ja se on todettu toimivaksi. Tavallisen reissuvihon valitsi ainoastaan 2 vanhempaa (8,33 %), joilla on kokemusta koulumaailmasta. Eroa

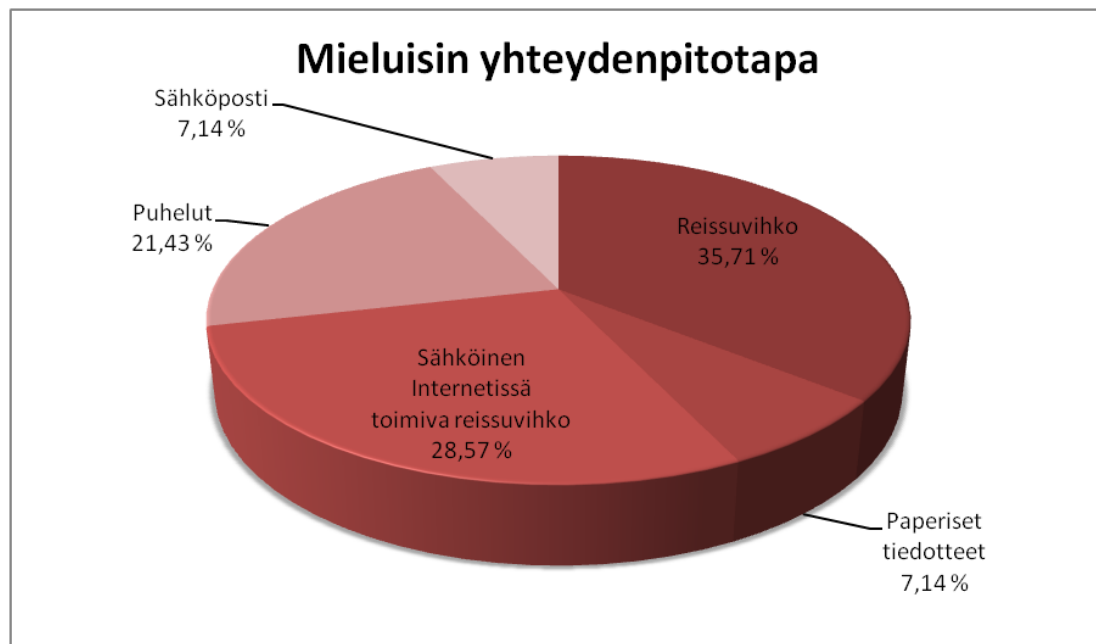
sähköisen reissuvihon ja tavallisen reissuvihon välillä on jopa 62,50 prosenttia (n 15), mikä kuvastaa sähköisen reissuvihon suosiota.

Kuvio 6. Mieluisin yhteydenpitotapa vanhemmille, joilla on vanhempia lapsia koulussa

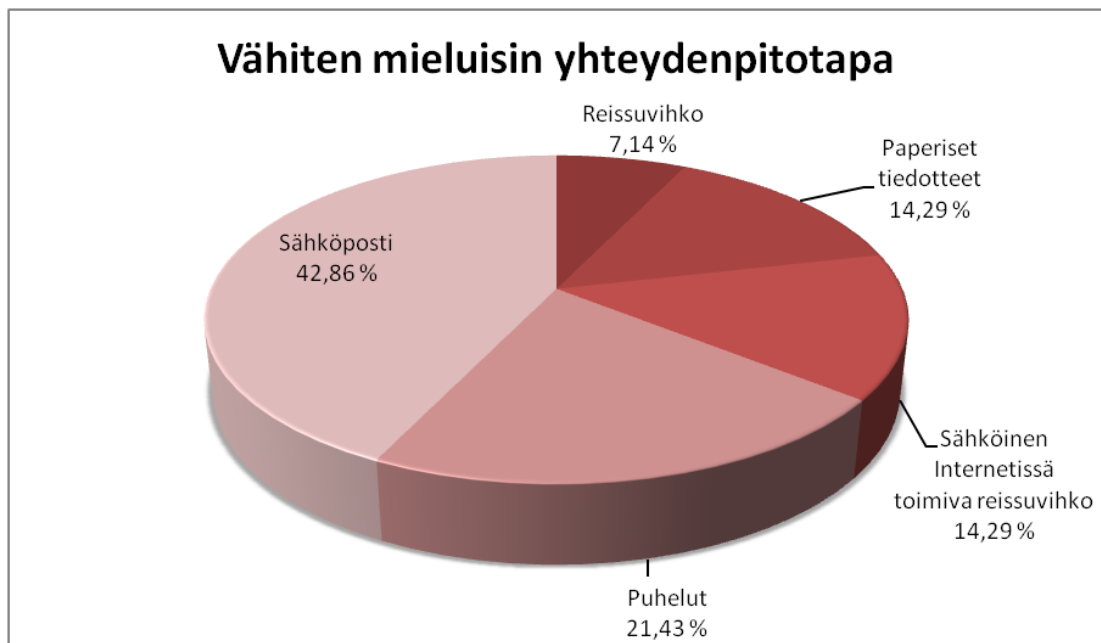
Vastaavasti vanhemmat, joiden ensimmäinen lapsi vasta aloittaa koulun (n 14) ovat 35,71 prosenttisesti (n 5) sitä mieltä, että paras yhteydenpitotapa olisi perinteinen reissuvihko. (Kuvio 7.) Ensimmäisen lapsensa koulutielle saattavien vanhempien mieluisin yhteydenpitotapa ei valikoitunut yhtä suurella erolla kuin vanhemmilla, joilla on lapsia koulussa. Sähköinen Internetissä toimiva reissuvihko oli 28,57 prosentin (n 4) mielestä mieluisin, joten eroa reissuvihkoon oli vain yksi vastaaja. Tästä voidaan päätellä, että koska vanhemmilla ei ole vielä kokemusta sähköisestä reissuvihosta, niin perinteinen sai enemmän kannatusta. Mielenkiintoa kuitenkin olisi kokeilla uutta Internetissä toimivaa reissuvihkoa. Sähköinen Internetissä toimiva reissuvihko on erittäin kätevä yhteydenpitoväline, kun sen käyttöön sitoutuvat molemmat osapuolet. Aktiivisen käytön yhteydessä on oltava varmoja, että perheiltä löytyy Internet-yhteys, perheessä on tietoa ja taitoa käyttää sähköistä reissuvihkoa ja, ettei se syrjäytä kasvokkain keskustelua.

Annettujen vaihtoehtojen lisäksi vanhemmat ehdottivat mieluisimmaksi yhteydenpitotavaksi tekstiviestiä ja henkilökohtaisia keskusteluita. Tekstiviesti on helppo ja nopea tapa ilmoittaa asioista, jos opettajalla on käytössään työpuhelin.

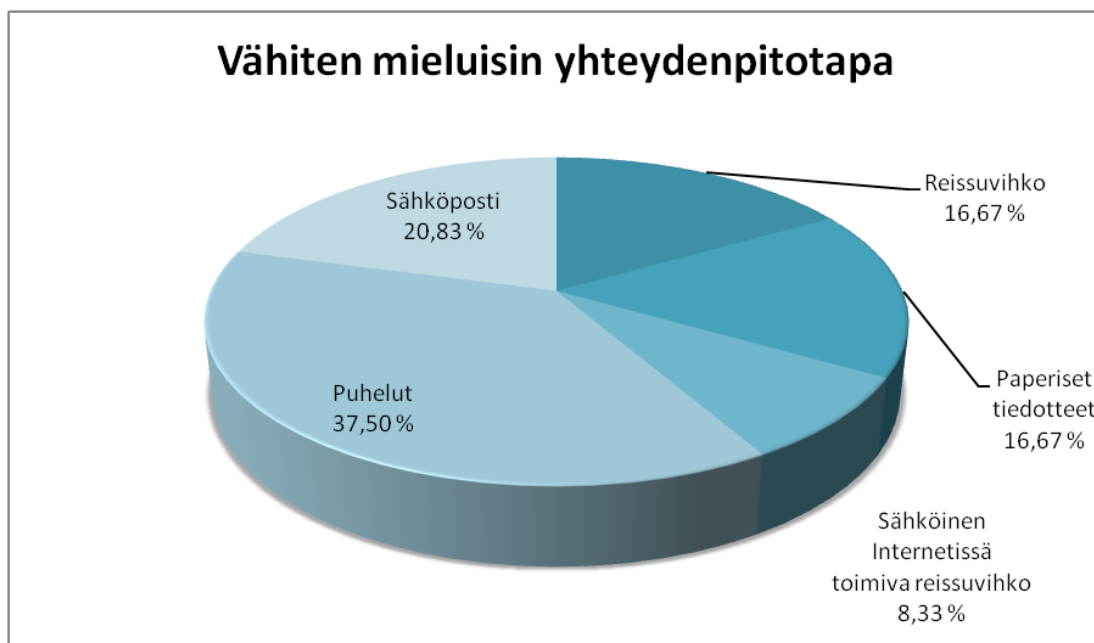
Kuvio 7. Mieluisin yhteydenpitotapa vanhemmille, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun

Vähiten mielisimmaksi yhteydenpitotavaksi (kuvio 8.) esikoisensa koulutielle lähettävien keskuudesta erottui selkeästi sähköposti 42,86 prosentilla (n 6). Olisi mielenkiintoista tietää, miksi sähköpostin käytön haluttomuus eroaa niin suuresti sähköisen Internetissä toimivan reissuvihon käytöstä. Vaikuttaako mahdollisesti se, ettei haluta sekoittaa esimerkiksi sähköpostiin tulevia työasioita, lapsen asioita, mahdollisia laskuja ja muita viestejä keskenään? Sähköinen reissuvihko olisi vain lapsen asioiden hoitamista varten, eikä sieltä tarvitsisi kaikkien viestien seasta bongata lasta koskevia asioita.

Kuvio 8. Vähiten mieluisin yhteydenpitotapa vanhemmille, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun

Kuviossa 9. on nähtävillä vanhempien, joilla on jo lapsia koulussa, vähiten mieluisimmat yhteydenpitotavat. Vastauksista vähiten mieluisimmaksi yhteydenpitotavaksi nousivat puhelut 37,50 prosentilla (n 9). Kummassakin tapauksessa vanhempien mielestä sähköposti ja puhelut ovat vähiten mieluisin tapa yhteydenpitoon kodin ja koulun välillä. Voisi kuvitella, että puhelut olisivat kasvotusten keskustelemisen jälkeen seuraavaksi luontevin tapa keskustella. Lisäksi puhelut ovat nopea sekä varma tapa saada asiat eteenpäin, sillä kumpikin osapuoli tietää tiedon menneen perille sekä saa vastauksen välittömästi.

Kuvio 9. Vähiten mieluisin yhteydenpitotapa vanhemmille, joilla on vanhempia lapsia koulussa

6.2.3 Yhteydenpito kotiin

Kuviossa 10. on nähtävissä, mitä vanhemmat kokevat tärkeiksi kotiin ilmoitettaviksi asioiksi. Kysymykseen jätti vastaamatta 5 vanhempaa, joista kolmella on jo lapsia koulussa. Kaikista kyselyyn vastanneista 64,86 prosenttia (n 24) haluaisivat kuulla, miten lapsen koulupäivä on sujunut. Vanhemmat ovat tottuneet siihen, että päiväkodin henkilökunta kertoo, miten lapsen päivä on sujunut. Kouluun siirryttäessä se jää pois. Päiväkodin henkilökunnalta kuulumisten vaihtaminen ei vaadi ylimääräistä työtä, sillä se tapahtuu kasvokkain. Koska monen vanhemman on mahdotonta tavata opettajaa päivittäin, eikä kirjalliseen kuulumisten vaihtamiseen jokaisen oppilaan kohdalla ole aikaa, päivän tapahtumat jäävät pitkälti lapsen kertoman varaan.

Kaikista vastanneista 26 vastaajaa (70,27 %) piti kuulumisten kertomistakin tärkeämpänä retkistä ja tapahtumista ilmoittamista. Mikä oli myös ensimmäisen lapsensa koulutielle saattavien vanhempien (n 14) tärkeimmäksi koettu kotiin ilmoitettava asia. Sen vastasi 85,71 prosenttia vanhemmista (n 12). Vanhemmat, joilla on jo lapsia koulussa (n 23), pitivät tärkeämpänä koulupäivän sujumisesta kertomisen. Sen vastasi 73,91 prosenttia vanhemmista (n 17). Tämä tukee sitä havaintoa, että vanhemmat jäävät kaipaamaan kodin ja päivähoiton vuorovaikutuksellista suhdetta, kun he tietävät vanhempien lapsien kohdalla, millaista yhteistyö koulun kanssa tulee

olemaan. Jos joku muu -vaihtoehtoa ei oteta huomioon, niin kaikkien vastanneiden kesken vähiten tärkeäksi koettiin kaverisuhteista ilmoittaminen. Koko otannasta kaverisuhteet saivat vain noin 35,13 prosenttia (n 13) kannatusta. Vanhemmat, joilla on kokemusta koulumaailmasta, pitivät tärkeänä opiskeluun liittyviä asioita, kuten läksyjä, koealueita ja koulupäivän sujumista. Vastaavasti vanhemmat, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun, pitivät tärkeänä kaverisuhteista sekä tapahtumista ja retkisistä ilmoittamista.

Jotain muuta - kohtaa vanhemmat toivoivat yhteydenottoa poikkeavissa tilanteissa. Esimerkiksi yksi vanhempi kertoi, että kotiin ei oltu yhteydessä, kun lapsen silmälasit olivat rikkoutuneet. Useampi vanhempi mainitsi poikkeavilla tilanteilla tarkoittavansa lapsen oppimiseen liittyviä asioita. Jotain muuta - kohtaan oli mainittu myös kiusaamisesta kertominen, oli oma lapsi sitten kiusattu tai kiusaaja. Lapsen käytös, varsinkin huono, oli jonkun vanhemman yhteydenoton toiveena. Yksi vanhempi kirjoitti: " 1. luokalla erityisesti toivoisin matalan profiilin yhteydenottoa kaikesta."

Kuvio 10. Tärkeäksi koetut kotiin ilmoitettavat asiat vanhempien mielestä

6.2.4 Yhteydenpito kouluun

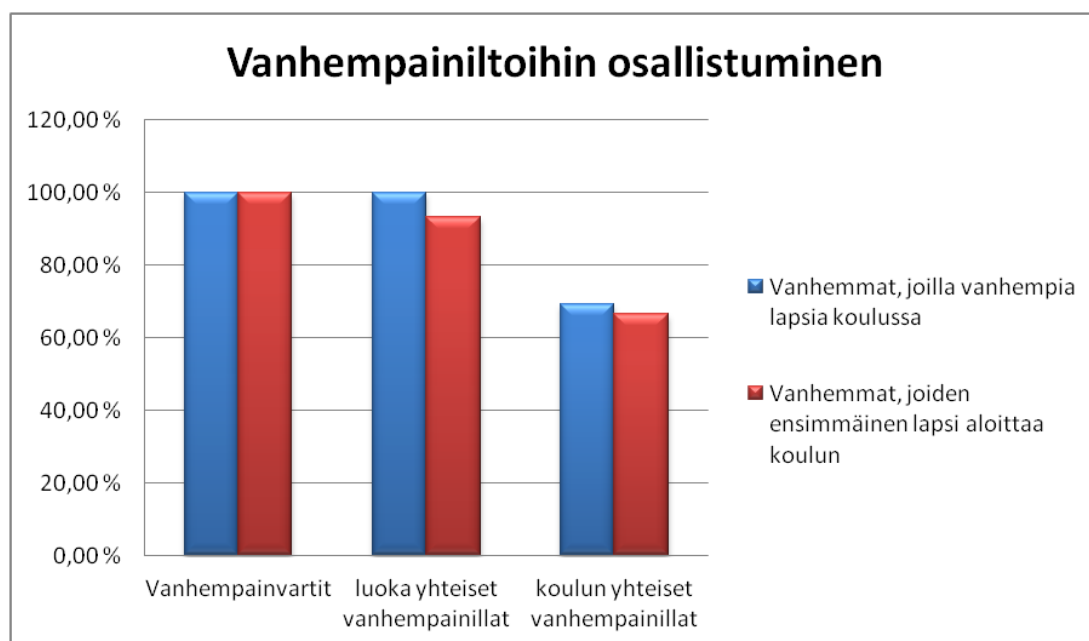
Kysymykseen, missä asioissa vanhemmat olisivat valmiita olemaan yhteydessä kouluun, vastasi 37 vanhempaa. Suurin osa 62,16 prosenttia (n 23) kertoi olevansa yhteydessä lapsen opiskeluun liittyvissä asioissa, kuten lapsen pärjäämisestä koulussa tai läksyjen teosta kotona. Kiusaaminen ja kaverisuhteet saivat 59,46 prosenttia vanhemmista (n 22) olemaan yhteydessä kouluun. Vastauksista ei kuitenkaan käynyt ilmi, olisivatko vanhemmat yhteydessä kouluun, oli heidän lapsensa sitten kiusattu tai kiusaaja. On kuitenkin positiivista, että kiusaamiseen halutaan puuttua. Vain puuttumalla se voidaan lopettaa.

Jonkin verran vanhempien vastauksista kävi ilmi, että he ovat yhteydessä kouluun saadakseen sieltä jotain tietoa. *"Kaikissa mieltä painavissa ja kysymyksiä herättävissä. Olen esittänyt myös 'tyhmiä kysymyksiä'.", " Haluaisin kuulla miten lapsi 'pärjää' ja tiedon ainakin jos tapahtuu jotain poikkeavaa, kiusaamista tai muita ongelmia."* Kasvatuskumppanuudelle ominainen molemminpuolinen avoimuus jäi vastauksissa vähäiseksi. Vain 29,73 prosenttia vastaajista (n 11) vastasi olevansa yhteydessä kouluun muistakin kuin koulussa tapahtuneista asioista. Tällaisia olisivat lapsen sairastuminen, poissaolot koulusta, kotona muuttuneet tilanteet ja muut koulunkäyntiin vaikuttavat asiat, jotka vanhempi kokee tärkeäksi ilmoittaa kouluun. Tämän lisäksi kolme vanhempaa (8,11 %) kertoi olevansa yhteydessä opettajaan myös positiivisissa ja kiitoksia sisältävissä asioissa: *"... ja tietenkin positiivista palautetta myös jos jokin tuntunut erityisen hyvältä asialta.", "... kiitoksia ja positiivista palautetta."*

6.3 Vanhempien ajatuksia vanhempainilloista

Kuviossa 11 on kuvattu vanhempien halukkuutta osallistua vanhempainiltoihin. Kysymykseen jätti vastaamatta yksi vanhempi, joten vanhempainiltoja koskevaan kysymykseen vastasi 41 vanhempaa. Kaikki 41 kyselyyn vastannutta vanhempaa (100 %) ilmoittivat aikovansa osallistua vanhempainvartteihin. Tämän lisäksi vanhemmat, joilla on vanhempia lapsia koulussa aikovat osallistua 100 prosenttisesti myös luokan yhteisiin vanhempainiltoihin. Mielenkiintoista on, että ensimmäisen lapsensa koulutielle saattavat vanhemmat ovat vähemmän aktiivisia kuin vanhemmat, joilla on jo

lapsia koulussa. Koko koulun yhteiset vanhempainillat kiinnostavat selkeästi vähemmän kuin omaa lasta koskevat vanhempainvartit tai luokan yhteiset vanhempainillat. Vanhemmista, joilla on vanhempia lapsia koulussa, 18 (69,23 %) vastasi osallistuvansa koko koulun yhteisiin vanhempainiltoihin. Kymmenen vanhempaa (66,67 %), joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun, ilmoittivat osallistuvansa koulun yhteisiin vanhempainiltoihin. Koulun yhteisissä vanhempainilloissa käsitellään usein koko koulua koskevia asioita sekä kasvatukseen liittyviä aiheita, kun taas vanhempainvarteissa omaa lasta koskevia ja luokan yhteisissä lapsen luokkaa koskevia asioita.

Kuvio 11. Vanhempien halukkuus osallistua vanhempainiltoihin

Vanhemmilta kysyttiin, millaisia teemoja he haluaisivat vanhempainilloissa käsiteltävä. Ehdotuksia ja toiveita tuli paljon. Moni kirjoitti useamman teeman, kun taas 16 vanhempaa jätti vastaamatta kysymykseen tai ei osannut ehdottaa mitään uutta sisältöä vanhempainiltoihin. Vanhempien vastaukset on lajiteltu teemoittain kaverisuhteisiin ja kiusaamiseen, vanhempien rooliin lapsen koulun käynnissä, koulunkäyntiin, koulunkäynnin tavoitteisiin ja tukeen, kasvatuskysymyksiin sekä muihin, missä on luokittelemattomat vastaukset.

6.3.1 Kaverisuhteiden ja kiusaamisen käsitteleminen vanhempainilloissa

Kiusaaminen ilmeni vastauksissa moneen kertaan. 30,77 prosenttia (n 8) vanhemmista toivoi kiusaamista, kaverisuhteita tai erilaisuuden hyväksymistä käsiteltävän vanhempainilloissa. Se on ajankohtainen aihe ja nousee varsinkin syksyisin koulujen alkaessa median nostamana esiin. Koulukiusaaminen otetaan vakavasti ja siihen puututaan. Teknologian kehittyessä myös kiusaaminen on muuttanut muotoaan ja levinnyt sosiaaliseen mediaan, missä siihen on vaikeampaan puuttua. Yhteiset tavoitteet koulun, lasten ja vanhempien kanssa edesauttavat kiusaamisen ehkäisemistä ja siihen puuttumista.

6.3.2 Vanhempien roolin käsitteleminen vanhempainilloissa

Vanhempia kiinnostaa heidän roolinsa, kun lapsi aloittaa koulun. Vastanneista kahdeksan (30,77 %) toivoi vanhempainilloissa käsiteltävän vanhemmuutta ja vanhempien roolia koululaisen tukena. Yksi kysymykseen vastannut vanhempi pohti, kuuluuko vanhemman ottaa vastuu lapsen kouluasioiden huolehtimisesta. Ensimmäisen luokan alkaessa voitaisiinkin pitää koko luokan yhteinen vanhempainilta, missä käytäisiin läpi, mitä opettaja odottaa vanhemmilta sekä millaista yhteistyötä vanhemmat ja opettaja odottavat toisiltaan.

6.3.3 Koulunkäyntiin liittyvien asioiden käsitteleminen vanhempainilloissa

Koulunkäynti otsikon alla olevat vastaukset kuuluvat luokkaa tai yksittäistä oppilasta koskeviin teemoihin. Nämä ovat aiheita, mitä luokan yhteisissä vanhempainilloissa on hyvä käsitellä luokkahengen nostattamiseksi ja yhteisistä pelisäännöistä sopimiseksi. Luokan yhteisissä vanhempainilloissa keskustellaan ja sovitaan käytännön asioista, kuten luokkaretkistä. Vastaajista 46,15 prosenttia (n 12) toivoi vanhempainiltojen käsittelevän koulunkäyntiin liittyviä teemoja. Koko luokan vanhempainilloissa toivottaisiin käsiteltävän luokan kuulumisia sekä koulunkäyntiin ja koulun käytäntöihin liittyviä asioita. Vanhempainilloissa toivottiin myös käsiteltävän retkiä, mahdollisia tapahtumia ja muita luokkaa koskettavia asioita. Yksittäistä oppilasta koskevia aiheet liittyvät koulupäivän sujuvuuteen. On hienoa, että vanhempia kiinnostaa

oman lapsen käyttäytyminen koulussa. Esimerkiksi lapsen levottomuuteen voidaan puuttua, kun vanhemmat ja opettaja pystyvät keskustelemaan avoimesti lapsen tilanteesta ja levottomuuteen johtavista syistä.

6.3.4 Koulunkäynnin tavoitteiden ja tuen käsitteleminen vanhempainilloissa

Olisi erityisen tärkeää koulun puolesta kertoa vanhemmille, mistä he löytävät opetussuunnitelmat, kehottaa heitä tutustumaan niihin tai jopa käydä opetussuunnitelman tavoitteita yhdessä vanhempien kanssa läpi. Kolme (11,54 %) vastanneista vanhemmista toivoi koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvien tavoitteiden läpi käymistä. Vanhemmat ehdottivat, että joka vuosi käytäisiin opettajan johdolla läpi, mitä tavoitteita kyseiselle luokalle on asetettu. Yksi vanhempi toivoi oppimiseen liittyvien tukimuotojen avaamista. Myös paljon mediassakin esillä olleet koulujen sisäilmaongelmat mietityttivät yhtä vanhempaa. Hän haluaisi tietää lapsensa tulevan koulun tämän hetkisestä tilanteesta.

6.3.5 Kasvatuskysymysten käsitteleminen vanhempainilloissa

Koko koulun yhteisissä vanhempainilloissa voitaisiin käsitellä ajankohtaisia asioita lasten kasvatukseen liittyen sekä kasvatuksellisia haasteita. Koululla voisi tulla ulkopuolisia luennoitsijoita puhumaan vanhempien tai koulun kokemista tärkeistä asioista. Kahdeksan vastaajaa (30,77 %) haluaisi vanhempainilloissa käsiteltävän yleisesti kasvatukseen liittyviä asioita. Sisaruskiistat, kuri ja säännöt sekä käytöshäiriöt olisivat vanhempia kiinnostavia aiheita. Ne ovat varmasti aiheita, jotka koskettavat lähes jokaista vanhempaa. Myös oppilaan ikäkauteen sopivaa valistusta toivottiin esimerkiksi päihteisiin ja Internetiin liittyen. Internet, sosiaalinen media ja sen vaarat sekä muut "*pelimaailmat*" herättivät paljon kiinnostusta vanhemmissa ja kuuluvat nykypäivänä lähes jokaisen lapsen elämään. Ne vaikuttavat monella tasolla lapsen elämään. Esimerkiksi liiallinen ruutu-aika aiheuttaa levottomuutta ja kiusaaminen sosiaalisessa mediassa on lisääntynyt, niin kuin teoriaosuudessa todettiin.

Hyvää ja toimivaa arkea toivottiin käsiteltäväksi vanhempainillassa. Vanhempainillassa voisi käsitellä, mitä ekaluokkalaisen elämän kuuluu, paljonko unta koululainen tarvitsee sekä miten sovittaa harrastukset ja vapaa-aika koulunkäyntiin.

6.3.6 Tavoitteelliset vanhempainillat

Yksi vanhempi kertoi vanhemman lapsensa vanhempainiltojen olleen monipuolisia, eikä hän keksi mitään uutta. Olisi ollut kiva tietää, millaisia teemoja vanhempainilloissa on käsitelty ja mitä vanhemmat ovat niistä pitäneet. Kyselylomakkeessa ei ollut tällaista kysymystä, mikä olisi osoitettu vanhemmille, jotka ovat osallistuneet vanhemman lapsensa vanhempainiltoihin. Yksi vanhempi ei osannut vielä sanoa, mistä voisi päätellä, että häntä kiinnostaa omaan lapseen ja tämän luokkaan liittyvät teemat enemmän kuin koko koulun yhteiset vanhempainillat yleisillä esimerkiksi kasvatusta käsittelevillä teemoilla.

Vanhempainiltojen ei pitäisi olla vain tiedottamista, sillä tieto kulkee kyllä paperillaakin. Kasvokkain kohtaamiset tulisi hyödyntää keskustelemiseen sekä vuorovaikutukseen kodin ja koulun välillä. Vanhemmille tulisi järjestää vanhempainiltoja, missä käsiteltäisiin heidän rooliaan koululaisen vanhempana, koulun ja luokan sääntöjä ja käytäntöjä sekä tietopaketteja opetussuunnitelmista, tavoitteista, tuen mahdollisuuksista ja muusta koulunkäyntiin liittyvästä. Tämän lisäksi pitkin koulutaipaletta vanhempien kasvatustyötä hyödyttäisi erilaisilla teemoilla pidetyt vanhempainillat.

Lapsen koulunkäynti koskettaa koko perhettä ja se on uutta niin lapselle kuin vanhemmillekin. Voidaan myös ajatella, että opettaja on uuden edessä joka kerta uuden luokan kanssa aloittaessaan. Ensimmäisen luokan alkaessa lapset käyvät tutustumassa uuteen kouluunsa ja opettajaansa. Tällainen tutustumiskäynti voisi olla koko perheen yhteinen, minkä tarkoituksena olisi tutustuttaa luokka, niin oppilaat, opettaja kuin vanhemmatkin toisiinsa ja edesauttaa yhteistyön rakentamista. Myös koulukuraattori voisi olla esittäytymässä ja rakentamassa yhteistyötä toimien linkkinä kodin ja koulun välillä.

6.4 Vanhempien ajatuksia kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä

6.4.1 Vanhempien odotukset yhteistyöstä opettajan ja koulun kanssa

Vanhemmat korostivat vastauksissaan avointa, rehellistä ja luottamuksellista yhteistyötä. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä koskevaan kysymykseen vastasi 37 vanhempaa. Vastaajista 15 vanhempaa (40,54 %) kertoi odottavansa avointa yhteistyötä koulun kanssa ja kahdeksan vanhempaa (21,62 %) kertoi odottavansa rehellistä ja luottamuksellista yhteistyötä. Vanhemmat toivoivat sekä henkilökohtaista että Wilma-viestein ja puheluin tapahtuvaa yhteistyötä. Tulevista tapahtumista toivottiin ajoissa tiedottamista. Vanhemmat toivovat vuorovaikutuksellista kasvatuskumppanuutta niin, että tieto kulkee molempiin suuntiin. Opettaja on yhteydessä kotiin ja kotoa on helppo lähestyä opettajaa.

Osa vanhemmista toivoi rehellistä tietoa niin positiivisista kuin negatiivisistakin puolia: *"Rehellistä tietoa käytöksestä, oppilaan kaverisuhteista ja luokan ilmapiiristä", "Mutkatonta, rehellistä ja avointa, niin hyvässä kuin pahassakin." "Perusinfot asioista, jos menee hyvin/huonosti"* Joku vanhempi toivoi yhteydenottoa pienissäkin asioissa ja moni toivoi herkkyyttä ilmoittaa heti, kun opettajan huoli heidän lapsestaan herää. Vastaavasti joku toivoi tiivistä yhteistyötä ilman pienistä asioista ilmoittamista. Opettaja kohtaa hyvin erilaisia vanhempia. Toiset haluavat tiivistä yhteydenpitoa, kun toiset eivät halua turhista ilmoitettavan, eivätkä itse aio olla kouluun juurikaan yhteydessä. Yhteisen sävelen löytäminen on haastavaa, joten yhteistyön muodoista ja kasvatuskumppanuuteen pyrkimisestä kannattaisi sopia yhdessä vanhempien kanssa.

Yksi vanhempi nosti esiin myös pelkän negatiivisen palautteen antamisen: *"Avointa yhteistyötä +/- balanssissa, ettei vain negaa tule."* Wilman kautta on helppo antaa joka tunnulta huomioita puuttuvista koulutarvikkeista ja häiriköinnistä. Positiivisen palautteen antaminen tuntuu olevan vaikeampaa. Tämä helposti johtaa siihen, että oppilas, jolla on paljon ongelmia käyttäytymisessä, oppimisessa ja kaverisuhteista, saa usein pelkkää negatiivista palautetta. Opettajien tulisi kiinnittää huomiota siihen, että antavat myös positiivista palautetta negatiivisen rinnalla. Vanhemmat ja lapsi turtuvat pelkkään negatiiviseen palautteeseen, mikä on haitaksi yhteistyölle.

Myös tässä kysymyksessä nousi esiin sähköinen reissuvihko Wilma. Vanhemmat toivoivat Wilman käyttöön ottamista. Yksi vanhempi kirjoitti näin: "Toivoisin todella, että Wilma otettaisiin kunnolla käyttöön. On erittäin toimiva ja hyvä väline kaikelle tiedonkululle (poissaolojen ilmoittaminen ym.)"

6.4.2 Ekaluokkalaisten vanhemman vastuu

Kyselylomakkeessa kysyttiin, mitkä asiat vanhemmat kokevat kuuluvan ekaluokkalaisten vanhemman vastuulle. Kysymyksellä haluttiin kartoittaa, millaisena vanhemmat kokevat oman roolinsa, kun lapsi aloittaa koulun. Vanhempainiltojen sisältöä koskevassa kysymyksessä vanhemmat toivoivat tietoa heidän roolistaan ekaluokkalaisten vanhempana, mistä voi päätellä, että he toivovat koulun mielipidetä asiaan. Kuviossa 12. on vanhempain näkemyksiä heidän vastuulleen kuuluvista asioista. Kysymykseen on vastannut 26 vanhempaa, joilla on vanhempia lapsia koulussa ja 14 vanhempaa, joiden esikoisensa aloittaa koulun. Kaikki vastanneet 40 vanhempaa (100 %) olivat sitä mieltä, että vanhemman vastuulle kuuluu allekirjoitettavista tiedotteista huolehtiminen. Ensimmäisen lapsensa koulutielle saattavista vanhemmista 92,86 prosenttia (n 13) oli sitä mieltä, että läksyjen tekemisen valvonta on vanhemman vastuulla, kun taas vanhemmat, joilla on vanhempia lapsia koulussa, olivat 88,46 prosenttisesti (n 23) sitä mieltä. Lähes kaikki kysymykseen vastanneet olivat sitä mieltä, että vanhemman vastuulle kuuluu läksyjen tarkistaminen ja niissä avustaminen. Yksi vastaaja kirjoitti *"Niin, että ne on tehty. Ei hirveästi varsinaista apua. Paitsi jos ei todellakaan pääse eteenpäin."* Vanhemmille oli epäselvää, saako lasta auttaa läksyissä ja tarkastaa tehtävät, jolloin opettaja voi saada väärän kuvan lapsen taidoista, jos hän kuvittelee lapsen itse tehneen läksyt. Läksyjenkin suhteen on hyvä sopia yhdessä opettajan ja vanhempain kesken käytännöistä. Joka tapauksessa yhteinen läksyjen tekohetki vanhemman kanssa, missä pääsee näyttämään tekemiään tehtäviä ja oppimaansa, on lapselle tärkeää.

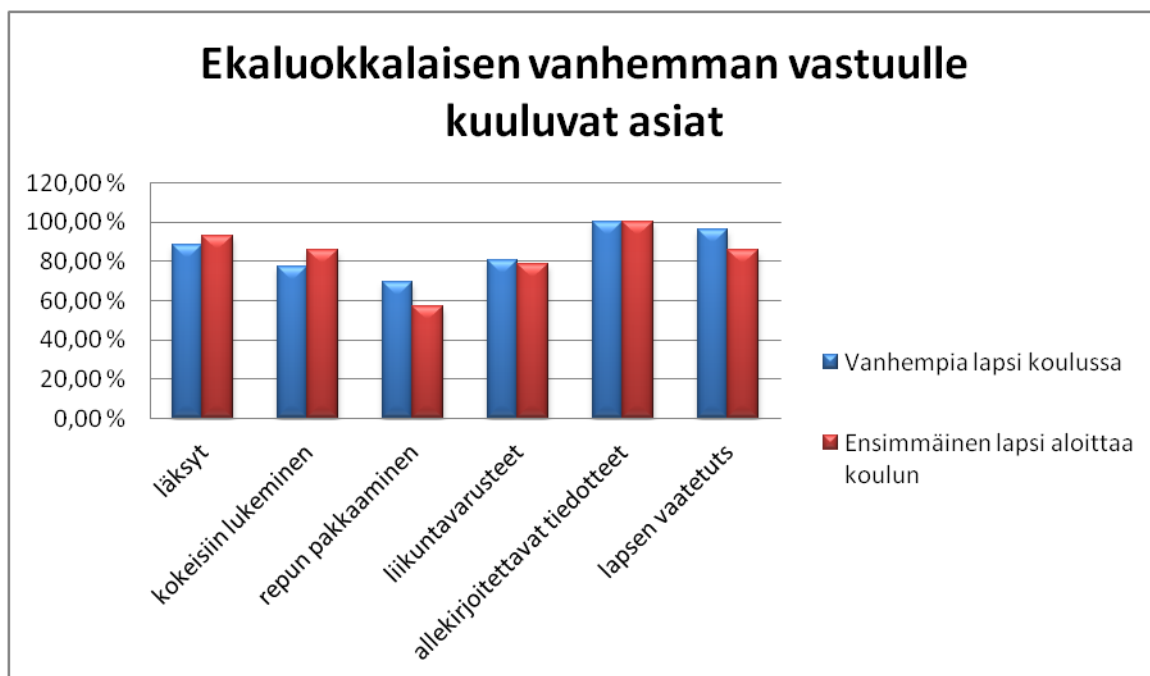
Ensimmäisellä luokalla kokeet eivät ole niin tärkeässä roolissa, vaan koulussa tarvittavien taitojen harjaannuttaminen. Vanhemmat, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun, olivat 85,71 prosenttisesti (n 12) sitä mieltä, että kokeisiin lukeminen on vanhemman vastuulla. Vastaavasti 76,92 prosenttia (n 20) vanhemmista, joilla on lapsia koulussa, piti kokeisiin lukemista vanhemman vastuulle kuuluvana asiana. Yk-

si vanhempi kirjoitti, että vanhemmalle kuuluu läksyistä ja kokeisiin lukemisesta muistuttaminen, mutta vastuu on lapsella.

Repun pakkaaminen oli vastuutehtävistä selkeästi vähiten ääniä saanut vaihtoehto, vaikka sekin sai ääniä yli puolet molemmilla ryhmiltä. Kahdeksan vanhempaa (57,14 %), joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun, olivat sitä mieltä, että repun pakkaaminen kuuluu vanhemman vastuulle. Vanhemmista, joilla on lapsia koulussa, 18 (69,23 %) vastasi repun pakkaamisen kuuluvan vanhemman vastuulle.

Vanhemmat, joilla on lapsia koulussa, olivat 96,15 prosenttisesti (n 25) sitä mieltä, että lapsen vaatetus kuuluu vanhemman vastuulle. Vastaavasti vanhemmista, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun 85,71 prosenttia (n 12) piti lapsen vaatetusta vanhemman vastuulle kuuluvana. Vanhemmat, joilla on jo lapsia koulussa, olivat 80,77 prosenttisesti (n 21) sitä mieltä, että vanhemman vastuulle kuuluu myös liikuntavarusteista huolehtiminen. Vanhemmat, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun olivat 78,57 prosenttisesti (n 11) samoilla linjoilla. Eräs vanhempi kirjoitti näin: *"Vanhemman vastuulla huolehtia, että tarvittavat asiat tulee hoidettua sekä mm lapsella on säänmukainen vaatetus illalla valmiiksi katsottu aamua varten. + Liikuntavarusteet ym. Yhdessä lapsen kanssa!"*

Lisäksi vanhemmat olivat kirjoittaneet jotain muuta - kohtaan, että lapsi harjoittelee vanhemman tuella kantamaan vastuuta koululaisille kuuluvista asioista. Varsinkin ensimmäisen luokan aikana vanhempi toimii lapsen rinnalla auttaen ja opastaen. Yksi vanhempi kirjoitti vanhemman vastuusta näin: *" Kaikki mikä liittyy lapsen koulunkäyntiin. Ekaluokkalainen vasta opettelee näitä kaikkia, joten vanhempien tehtävä on opastaa ja ohjata koulun aloittavaa lasta."* Toinen vanhempi totesi vanhemman vastuusta näin: *"Ekaluokkalainen on vielä pieni lapsi ja koulumaailmassa on paljon opittavaa ja muistettavaa. Vanhemman vastuu on hyvin suuri vielä monessakin asiassa, vaikka lapsi hiljalleen opettelee vastuun ottamista."*

Kuvio 12. Esikoisensa koulutielle saattavien vanhempien mielestä vanhemman vastuulle kuuluvat asiat

6.4.3 Vanhempien tuki kodin ja koulun välisessä yhteistyössä

Vanhemmilta kysyttiin, miten he voisivat tukea kodin ja koulun välistä yhteistyötä. 32 vanhempaa vastasi kysymykseen ja heistä 68,75 prosenttia (n 22) vastasi tukevan- sa opettajan työtä olemalla itse aktiivinen ja oma-aloitteinen koulun suuntaan. Seitsemän vanhempaa (21,88 %) kertoi tukevansa yhteistyötä osallistumalla koulun ta- pahtumiin, vanhempainiltoihin ja vanhempainyhdistyksen toimintaan. Tämän lisäksi vanhemmat korostivat kiinnostusta lapsen koulunkäyntiä kohtaan. Vanhempi voi tu- kea yhteistyötä *"välittämällä avointa yhteistyöhalua koululle. Olemalla kiinnostunut lapsen asioista."*

Kymmenen vanhempaa (31,25 %) kertoi tukevansa yhteistyötä avoimuudella. Avoimuus korostui myös vanhempien odotuksissa koululta päin tulevassa yhteis- työssä (40,54 %, n 15). Lisäksi vanhemmat nostivat esiin opettajan ja hänen ammatti- taitonsa arvostamisen. Jos vanhemmat eivät arvosta opettajaa, ei oppilaskaan arvosta, eikä yhteistyölle ole tukevaa pohjaa. Kasvatuskumppanuuden yksi peruspilari on mo- lemminpuolinen arvostus.

6.4.4 Vanhempien ajatuksia kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämisestä

Vanhemmat, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun, eivät luonnollisestikaan osanneet kertoa, miten yhteistyötä tulisi kehittää. *"Ensin täytyy tarkastella miten hommat toimii, sen jälkeen on kehittämisen paikka" ja "Olisin parempi vastaamaan vuoden päästä"* kommentit kertovat siitä kuinka vanhemmat eivät tiedä, mitä odottaa ja yhteistyön kehittäminen olisi ajankohtaista vasta yhteistyön alettua. Yksi vanhempi kommentoi yleisellä tasolla opettajan asemasta seuraavaa: *"Tällä hetkellä opettajien asema on mielestäni vaativa ja rankka. Opettajan kunnioitus tulisi jollain keinoin saada palautettua ja "ylimielisyyttä" pois osalta oppilaita ja vanhempia. Näin lapsillamme olisi turvalliset ja onnelliset kouluvuodet tulevaisuudessakin. Myös opettajien työaika ja vapaa-aikaa tulisi kunnioittaa. Siksi puhelut eivät ole paras yhteydenpito-muoto."* Vanhempi, jolla on jo kokemusta koulumaailmasta vanhemman lapsen osalta, kirjoitti opettajan asemasta näin: *"...tuntuu, että olisi hyvä avata vanhemmille "syvemältä" opetustyötä/opettajan työtä, jotta kunnioitus niinkin päin olisi kohdallaan -> perusta yhteistyölle. Avoimempaa yhteistyötä."*

Vanhemmat, joilla on vanhempia lapsia koulussa, osasivat eri tavalla antaa kehitysideoita yhteistyön suhteen. Vanhempien mielestä on haastavaa puuttua ongelmiin ajoissa ilman kiireellisiä johtopäätöksiä. Tämä on varmasti asia, missä osa vanhemmista kertoi toivovansa matalan kynnyksen yhteydenottoa, kun toiset vanhemmat eivät halunneet niin sanotusti "turhista" epäilyistä otettavan yhteyttä.

Sähköinen reissuvihko Wilma sai kiitosta vanhemmilta hyvänä yhteistyömuotona: *"Wilma on ollut tosi hyvä asia. Näkee lapsen myöhästymiset ja tulevat kokeet ym. jos lapsi ei niistä "muista" vanhemmilleen mainita."* Myös vanhempainillat herättivät toiveita vielä erikseen: *"Mielestäni voisi enemmän esim. vanhempainiltoihin ottaa "ammattilaisia" puhumaan vanhemmuudesta/kasvatuksesta."* Vanhempien tukeminen kasvatustyössä edesauttaa varmasti myös kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

Muutama vanhempi totesi yhteistyön olleen vanhemman lapsen kohdalla jo hyvää, eikä keksi kehittämiskohteita, mikä on erittäin hyvä asia. Lapsen koulunkäynnin tukemiseksi kodin ja koulun sujuva yhteistyö on erittäin tärkeää. Yksi vanhempi kirjoitti osuvasti: *" Pitää aina muistaa vetää köyttä samaan suuntaan koulun kanssa."*

6.5 Lasten ajatuksia koulun aloituksesta

Opinnäytetyössä haluttiin saada myös lasten ääni kuuluviin ja kysyä heidän ajatuksiinsa alkavasta koulusta (Liite 2). Haastateltavat esikoululaiset kertoivat koulun alkamisen tunteen kivalta, osaa hieman jännitti. Terezka totesi jännityksen syyksi vaihtuvat kaverit *"kun menee kouluun, eikä ole niitä kavereita, mitä on tavannut eskarissa"*, kun taas Valtteriä jännitti vaikeat tehtävät. Terezka puolestaan odotti pääsevänsä tekemään tehtäviä: *"Että mä pääsen tekee niit tehtäviä ja tekemään kun niitä laskuja ja mitä se on...läksyjä ja vähän jännittääkin, kun tekee niitä uusia juttuja."* Minttu kertoi odottavansa käsitöitä.

Tehtävät olivat lasten mielestä selkeä kouluun liittyvä asia kysyttäessä mitä siellä tehdään. Terezka kertoi, että koulussa pitää olla hiljaa, jos tekee tehtäviä. *"..ja pitää olla kiltti, vaikka jos tekee tehtäviä ja höpöttää, ni sit pitää mennä jäähylle"* Valtterin näkemys oli samansuuntainen: *"Tehtäviä, viedään tehtävät kotiin ja siellä tehdään ne ja jos ei tee, ni voi saada jälki-istuntoa."* Valtteri kertoi myös, että koulussa tehdään tehtäviä, minkä jälkeen pääsee ulos leikkimään ja ruoan jälkeen ulkona saa olla kauemmin.

Kysyttäessä, millainen on koululainen, lasten kuvailut koululaisesta olivat kirjavia. Lasten mielestä koululainen on iso *"Se on jo iso ja se voi olla vaik 9-vuotias"*, totesi Terezka. Terezka kertoi koululaisen tarvitsevan myös eväät: *"... ni mä olen nähnyt ohjelman, mis oli eväät mukana.. omena"*. Minttu kertoi koululaisen olevan kiva ja lisäsi, että koululainen eroaa esikoululaisesta siinä, että koululaisilla on erilainen "syömäpaikka". Terezka kertoi koululaisen osaamisesta seuraavaa: *"Se osaa...ainakin tekees, ni...osaa öö ei tikkukirjaimia, vaaan mitä se oli..ei tekstauskirjaimia...vaaan, ei tikkukirjaimia vaaan...mitä ne oli.."* *"jooo kaunokirjoitus, mä osaan jo vähän!"* Mintun mielestä koululainen osaa ommella.

Lapset kertoivat opettajan neuvovan ja kertovan, mitä pitää tehdä. Terezka kuvasti opettajan tehtäviä seuraavasti: *"Vähän neuvo lapsia, mitä pitää tehdä ja sit se antaa tehtäviä ja lapset tekee niitä."* Valtteri kertoi, opettajan kertovan mitä kotona tehdään: *"... ja jos ei muista, ni voi ite lukee"*. Lapsilta kysyttäessä, mitä muuta haluaa kertoa koulusta, niin Terezka totesi koulun olevan isompi kuin esikoulu.

7 YHTEENVETO

Toimivalla kodin ja koulun välisellä yhteistyöllä on vaikutuksia lapsen koulumenestykseen, kotitehtävien tekemiseen ja koulutuksen arvostamiseen sekä koulun opiskeluilmapiiiriin. (Karhuniemi 2000, 73). On siis erityisen tärkeää panostaa kodin ja koulun yhteistyöhön. Vanhemmat ovat tottuneet kasvatuskumppanuuteen varhaiskasvatuksessa, miksi tämä ei voisi jatkua koulussakin? Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja perusopetuslaki velvoittavat opettajan yhteistyöhön vanhempien kanssa. (Opetushallitus 2004, 22; Perusopetuslaki 628/1998, 3 §). On toki selvää, ettei kasvatuskumppanuus voi jatkua sellaisenaan, kun varhaiskasvatuksen tuttu henkilöstö vaihtuu opettajaan, mutta miksi toimivaa käytäntö unohdetaan, eikä siitä ole mitään mainintaa esiopetus- ja perusopetussuunnitelmissa? Kasvatuskumppanuus perustuu kuulemisen, dialogisuuden, kunnioituksen ja luottamuksen periaatteille. (Kasvatuskumppaneiden www-sivut 2014).

Vanhemmat kaipaavat tiivistä yhteistyötä opettajan kanssa. He arvostavat avointa, luottamuksellista ja vuorovaikutuksellista yhteistyötä. Vanhemmat haluavat opettajan ilmoittavan monipuolisesti lapsensa koulunkäyntiin liittyviä asioista. Mielenkiintoista oli se, että koulukiusaaminen nousi monessa tilanteessa vanhempien vastauksissa esiin. Kuitenkin tärkeäksi koetuissa kotiin ilmoitettavissa asioissa kaverisuhteet oli ainoa vaihtoehto jotain muuta -vaihtoehdon lisäksi, mikä sai alle 50 prosenttia äänistä. Vanhemmat, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun olivat enemmän kiinnostuneita lapsensa kaverisuhteista (42,86 %) kuin vanhemmat, joilla on vanhempia lapsia koulussa (30,43 %). Jotain muuta vaihtoehdossa oli erikseen mainittu kiusaaminen, joten saattaa olla, että kaikki vanhemmat eivät ymmärtäneet kysymystä samalla tavalla ja sisällyttäneet kiusaamista kaverisuhteisiin liittyväksi niin kuin kysymyksen asettelija oli ajatellut.

Vanhemmat osoittautuivat aktiivisiksi vanhempainilloissa kävijöiksi, minkä lisäksi heillä oli paljon ideoita niiden sisältöön liittyen. Vanhemmat toivoivat lapsen koulunkäyntiin liittyviin kysymyksiin vastauksia. Näiden kysymysten käsitteleminen ovat yhteistyön lähtökohtia. Sopimalla käytännön asioista, kumpikin osapuoli tietää, mitä toinen odottaa ja mihin yhdessä pyritään. Lapsen koulunkäyntiin liittyvien ai-

heiden lisäksi vanhemmat toivovat tukea vanhemmuuteen erilaisia kasvatuskysymyksiä käsittelemällä. Esimerkiksi kuri ja säännöt, lapsen käyttäytyminen, Internetin ja sosiaalisen median käyttö olivat vanhempia kiinnostavia aiheita. Yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta voisi tukea myös yleisiä aiheita käsittelevillä vanhempainiloilla. Esimerkiksi lapsen levottomuuden ja ylivilkkauksen lisääntyessä tulisi huolehtia, että lapsi liikkuu ja nukkuu riittävästi, syö terveellisesti sekä viettää aikaa tv:n ja tietokoneen ääressä kohtuullisesti ennen kuin haetaan apua lääkkeistä.

Vanhemmat toivoivat kodin ja koulun välisen yhteydenpidon tapahtuvan perinteisen reissuvihon ja sähköisen Internetissä toimivan reissuvihon avulla. Monessa koulussa käytössä oleva sähköinen reissuvihko Wilma sai paljon positiivista palautetta vanhemmilta, jotka ovat päässeet kokeilemaan sitä vanhempien lapsien kohdalla. Wilman kautta tuleva tieto on reaaliaikaista ja aina vanhempien saatavilla, eikä tiedonkulku ole lapsen varassa.

Vanhemmat kaipasivat tietoa heidän roolistaan sekä vastuullaan olevista asioista koulun alkaessa. Vanhemmat kokivat, että he ovat vahvasti koululaisen tukena ja kantavat viime kädessä vastuun esimerkiksi läksyjen teosta ja lapsen vaatetuksesta. Vastauksissa korostettiin vanhemman tukea lapsen harjoittellessa vastuun ottamista. Lapset itse näkivät koulun alkamisen jännittävänä uuden alkuna. Esikoululaisia kiinnostivat tulevat tehtävät. Mielikuvat koulusta liittyivät tehtäviin, läksyihin, jälki-istuntoon ja välitunteihin.

Erityisen tärkeää oli huomata, että vanhemmat nostivat heidän panoksensa tärkeyden esiin. Vanhemmat korostivat omaa aktiivisuuttaan ja kiinnostustaan lapsen koulunkäyntiä kohtaan, jotta kasvatuskumppanuus koulun kanssa toteutuisi. Vanhemmat olivat kiinnostuneita vanhempainyhdistystoiminnasta sekä yleisesti tapahtumiin osallistumisesta lapsensa koulunkäynnin tukemiseksi. Vanhemmat arvostivat avointa, rehellistä ja luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta opettajan kanssa. Kyselyn perusteella voidaan päätellä, että vanhemmilta löytyy halua ja tahtoa rakentaa kasvatuskumppanuutta koulun kanssa.

Opinnäytetyön aihetta, kodin ja koulun välistä yhteistyötä, voisi jatkaa ottamalla mukaan opettajien näkökulman. Yhteistyötä kehittämässä voisi olla myös koulukuraat-

tori, joka toimisi linkkinä vanhempien ja koulun välillä. Vanhemmille ja koululle voisi tehdä omat tietopaketit koulun aloitusta ja yhteistyön muodostamista varten. Toisenlaisen näkökulman saisi kysymällä ensimmäisen kouluvuoden jälkeen vanhemmilta, miten yhteistyö on alkanut ja mitä toiveita sen kehittämiseen olisi nyt. Opinnäytetyön empiirisen osuuden analysoinnissa eroteltiin vanhemmat, joilla on jo kokemusta koulumaailmasta sekä vanhemmat, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa koulun. Kyselylomakkeessa ei kuitenkaan ollut suoraan osoitettu mahdollisuutta kertoa jo hyviksi koetuista tai huonoksi havaituista yhteistyömuodoista niille vanhemmille, joilla on kokemusta koulun kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Kodin ja koulun välinen yhteistyö on aiheena aina ajankohtainen ja tärkeä, siksi sen kehittämiseen kannattaa panostaa.

Koin opinnäytetyöprosessin itseäni kehittävänä. Erityisesti teoriaosuuteen perehtyminen kasvatti minua ammatillisesti. Sain kattavan paketin kasvatuskumppanuudesta, opetussuunnitelmista sekä ekaluokkalaisen elämänvaiheesta. Vanhempien ajatukset koulun kanssa tehtävästä yhteistyöstä antoivat näkökulmaa, millaista kohtaamista he toivovat ammattilaiselta lapsensa asioiden parissa. Heidän toiveitaan voi mielestäni soveltaa mihin tahansa sosiaalialan ammattiin, ovat he tekemisissä sitten varhaiskasvatuksen, koulun tai lastensuojelun kanssa. Vanhemmat toivovat avointa, rehellistä ja dialogista vuorovaikutusta lapsensa asioissa.

LÄHTEET

Airaskorpi, A. 2013. Hyvää iltapäivää. Kotivinkki 15, 76–77.

Cacciatore, R., Hurme, V. & Lehtikangas, M. 2009. Kapinakirja: Aggressiokasvattajan käsikirja- koululaisesta aikuiseksi. Väestöliitto. Helsinki: Vammalan kirjapaino.

Hakahuhta, A. 2014. Kouluille lisää rahaa -yleinen oppivelvollisuusikä ei nouse. Viitattu 21.10.2014. www.yle.fi

Harjunkoski, S-M. & Harjunkoski, R. 1994. Kiusanhenki lapsen kengissä – koulu-kiusaaminen haaste kasvattajalle. 2.p. Helsinki: Kirjapaja.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2013. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 4.9.2014.
http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_verkkoversio040413.pdf.pdf#overlay-context=fi/ohjeet-ja-julkaisut

Hyyppä, T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä - Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Julkisten ja hyvinvointialojen liiton www-sivut. 2014. Viitattu 14.8.2014.
<http://www.jhl.fi/portal/fi/>

Kansaneläkelaitoksen www-sivut. 2014. Viitattu 26.6.2014. <http://www.kela.fi/>

Karhuniemi, T. 2000. Kodin ja koulun välinen viestintä. Teoksessa A-L. Lämsä (toim.) Verkosto vahvaksi. Jyväskylä: PS-kustannus, 71-93.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2011. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. 6. p. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Kasvunkumppaneiden www-sivut. 2014. Viitattu 29.10.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/kasvun_kumppanit

Kaukiainen, A. & Salmivalli, C. 2009 KiVa-koulu: vanhempien opas. Viitattu 1.7.2014. <http://www.kivakoulu.fi/vanhemmille>

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena: varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 23.7.2014. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7ca705d5-e5be-415f-b70b-4b862c8e707f>

Kodin ja Koulun Päivän www-sivut. 2014. Viitattu 21.8.2014.
<http://www.kodinjakoulunpaiva.fi/>

Koski, A. 2014. Oppivelvollisuusikä nousee jo ensivuonna – lakiesitys parhaillaan lausuntokierroksella. Viitattu 20.6.2014. www.yle.fi

Koululaisen toimiva arki www-sivut. 2013. Viitattu 21.10.2014.
http://www.edu.fi/kouluikaisen_terveyden_polku

Kunnat.net www-sivut. 2013. Viitattu 25.8.2014.
<http://www.kunnat.net/fi/Sivut/default.aspx>

Kurppa, R. 2009. Koulukypsyys ja sen arvioiminen koululääkärin näkökulmasta. Teoksessa T. Jantunen & R. Lautela (toim.) Kuningasvuosi: Leikin kulta-aika. Helsingin: Tammi, 109-115.

Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön 2007. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu 31.7.2014.
http://www.oph.fi/download/115274_laatua_kodin_ja_koulun_yhteistyohon.pdf

Lapsi esiopetuksessa Raumalla. 2013. Viitattu 13.9.2014.
<http://opspro.peda.net/rauma/viewer.php3?DB=IBdStUtFLo>

Lind, T. & Kekkonen, M. 2013. Koti ja koulu kasvatuskumppaneina. THL:n kasvatuskumppaneiden seminaari 1.2.2013.

Linnilä, M-L. 2011. Kumpi on valmis -Lapsi vai koulu. Tampere: Mediapinta.

Lämsä, A-L. 2000. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse?. Teoksessa A-L. Lämsä (toim.) Verkosto vahvaksi. Jyväskylä: PS-kustannus, 49-67.

Mannerheimin lastensuojeluliiton vanhempainnetin www-sivut. 2014. Viitattu 26.6.2014. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/>

Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2014. Viitattu 3.8.2014.
<http://www.mll.fi/>

Meidän perheen www-sivut. 2012. Viitattu 1.7.2014. <http://www.meidanperhe.fi/>

Ojala, T. & Launonen, L. 2003. Kodin ja koulun yhteistyö - pakkopullaa vai kasvatuskumppanuutta? Teoksessa O. Ikonen & P. Virtanen (toim.), HOJKS II. Yksilölliset opetussuunnitelmat ja opetus. Jyväskylä: PS-kustannus, 313-324.

Opetushallituksen www-sivut. 2014. Viitattu 20.6.2014. <http://www.oph.fi/>

Opetushallituksen oppilas- ja opiskelijahuollon oppaan www-sivut. 2014. Viitattu 14.8.2014. http://www.oph.fi/oppilashuollon_opas

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. 2013. L. 30.12.2013/1287 muutoksineen.

Oppimisvaikeus.fi www-sivut. 2012. Viitattu 19.8.2014. <http://oppimisvaikeus.fi/>

Oppivelvollisuuslaki. 1998. L 21.8.1998/628 muutoksineen.

Pajamäki, T. 2014. Inhimillinen tekijä- nuoren viha. Viitattu 3.11.2014.
<http://areena.yle.fi/tv/2270127>

Parvela, T. & Sinkkonen, J. 2011. Kouluun!: ekaluokkalaisten vanhemmille. Helsinki: WSOY.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. Viitattu 28.10.2014. http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf

Perusopetuslaki. 1998. L. 21.8.1998/628 muutoksineen.

Perälä, A. 2012. Toiminnallinen tutustumisilta Koulutulokkaiden vanhemmille ja opettajille. AMK-opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 27.8.2014. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012112616592>

Pesonen, K. 2011. Kodin ja koulun välinen yhteistyö: Alakoulun opettajien kokemuksia vastuu- ja kasvatustehtävien jakaantumisesta kodin ja koulun välillä. AMK-opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 27.8.2014. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011101713856>

Rauman kaupungin peda.netin www-sivut. 2013. Viitattu 18.8.2014. <http://peda.net/veraja/rauma>

Rauman kaupungin www-sivut. 2013. Viitattu 20.6.2014. <http://www.rauma.fi/>

Rauman perusopetuksen kuntakohtainen opetussuunnitelma. 2011. Viitattu 25.8.2014. <http://opspro.peda.net/rauma/viewer.php3?DB=raumanops>

Sharma, R. 2008. Effective Teacher-Parent Communication. Jaipur, IND: Book Enclave. Viitattu 13.10.2014. <http://site.ebrary.com.lillukka.samk.fi/lib/samk/home.action>

Sosiaaliportin lastensuojelunkäsikirjan www-sivut. 2012. Viitattu 7.8.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/>

Sosiaaliportin lastensuojelunkäsikirjan www-sivut. 2012. Viitattu 14.8.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/>

Suomen Vanhempainliiton www-sivut. 2014. Viitattu 6.8.2014. <http://www.vanhempainliitto.fi/>

Sylander, E. 2014. Koulun ja kodin välinen kasvatuskumppanuus: Vanhempien näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta ja kasvattajan työstä. AMK-opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. Viitattu 27.8.2014. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201405127197>

Terve.fi www-sivut. 2009. Viitattu 26.8.2014. <http://www.terve.fi/>

Tornion kaupungin peda.netin www-sivut. 2011. Viitattu 18.8.2014. <http://www.peda.net/veraja/etuinfo>

Unicefin www-sivut. 2014. Viitattu 21.8.2014. <https://www.unicef.fi/>

Vanhempainilta.fi www-sivut. 2014. Viitattu 2.8.2014. <http://www.vanhempainilta.fi/>

Vantaan kaupungin www-sivut. 2014. Viitattu 25.8.2014. <http://www.vantaa.fi/>

Varhaiskasvatussuunnitelma: Lapsi kasvun polulla Raumalla. 2006. Rauman kaupungin päivähoito. Viitattu 25.8.2014. http://www.rauma.fi/opetus/palvelut/varhaiskasvatus/paivahoito/VASU_Lapsi_kasvu_n_polulla_Raumalla.valmis.pdf

Veisson, M. Peterson, T. & Suur, S. 2010. Working together to support child's development. Teoksessa L. Turja, E. Fonsên (toim.) Suuntana laadukas varhaiskasvatus - Professori Eeva Hujalan matkassa. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry, 80-96.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa - Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Wallin, A. 2011. Sosiaalityö koulussa: Avaimia hyvinvointiin. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Hyvä esikoululaisen vanhempi!

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulun Tiilimäen kampuksella sosionomiksi. Teen opinnäytetyöni kodin ja koulun yhteistyön kehittämistä sekä kasvatuskumppanuuden jatkumisesta päivähoidosta kouluun yhteistyössä Rauman kasvatus- ja opetustoimen kanssa.

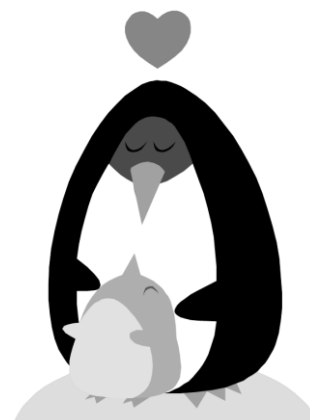
Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on kehittää ja luoda tiiviimpää yhteistyötä vanhempien ja opettajien välille. Koulun aloittaminen on iso ja tärkeä vaihe lapsen elämässä. Tämän nivelvaiheen tukemiseksi kodin ja koulun välisen yhteistyön tulisi toimia parhaalla mahdollisella tavalla.

Kyselylomakkeen tavoitteena on kartoittaa, mitä te tulevan ekaluokkalaisen vanhempana odotatte kodin ja koulun väliseltä yhteistyöltä. Vastaamalla kyselyyn teillä on mahdollista olla mukana kehittämässä kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

Kyselyyn vastaaminen vie noin viisi minuuttia. Käsittelen vastauksenne luottamuksellisesti ja käytän niitä ainoastaan opinnäytetyössäni. Kyselylomakkeen voi palauttaa päiväkodin henkilökunnalle viimeistään tiistaina 27.5.2014.

Kiitos jo etukäteen!

Aurinkoisin kevätterveisin, Annika Tahvanainen
annika.tahvanainen@student.samk.fi

Esitietoja

Olette lapsen

äiti

isä

joku muu, mikä _____

Mitä esikoulua lapsenne käy?

Missä koulussa lapsenne aloittaa ensimmäisen luokan?

Onko teillä vanhempia lapsia, jotka ovat jo aloittaneet koulun?

kyllä

ei

Jos vastasitte edelliseen kyllä, niin millaiseksi koette kodin ja koulun välisen yhteistyön ja mikä siitä tekee hyvää tai huonoa?

Kasvatuskumppanuudesta päivähoitossa

Onko kasvatuskumppanuus terminä tuttu?

kyllä

ei

en osaa sanoa

Jutteleeko päiväkodin henkilökunta kanssanne tuonti- ja hakutilanteissa?

liian paljon

riittävästi

liian vähän

ei lainkaan

Onko päiväkodissa järjestetty vanhempainiltoja?

- liian paljon
- riittävästi
- liian vähän
- ei lainkaan

Osallistutteko vanhempainiltoihin?

- osallistun aina
- osallistun joskus
- en osallistu

Miten päiväkodin asioista on tiedotettu? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- suullisesti
 - kirjeitse
 - ilmoitustaululla
 - vanhempainilloissa
 - jotenkin muuten, miten _____
-

Koulun ja kodin välinen yhteistyö

Mitä ajatuksia lapsenne ensimmäisen luokan aloittaminen herättää teissä kasvattajana/ vanhempana?

Mistä asioista te olisitte yhteydessä kouluun?

Mitkä seuraavista koette tärkeäksi kotiin ilmoitettaviksi asioiksi? Valitse kolme tärkeintä.

- läksyt
 - koealueet
 - tapahtumat/retket
 - koulupäivän sujuminen
 - kaverisuhteet
 - jotain muuta, mitä _____
-

Mitä seuraavista käyttäisitte mieluummin yhteydenpitoon kodin ja koulun välillä? Numeroi järjestys 1-mieluisin 6-vähiten mieluisin.

- reissuvihko
 - paperiset tiedotteet
 - puhelut
 - sähköposti
 - sähköinen Internetissä toimiva reissuvihko
 - jokin muu, mikä _____
-

Minkälaista yhteistyötä odotatte tulevalta opettajalta/koululta?

Mihin seuraavista osallistuisitte? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- vanhempainvartit
- luokan yhteiset vanhempainillat
- koulun yhteiset vanhempainillat

Minkälaisia teemoja toivoisitte vanhempainilloissa käsiteltävän?

Mistä asioista huolehtiminen kuuluu ekaluokkalaisten vanhemman vastuulle? Voitte rastita useamman vaihtoehdon.

- läksyt
 - kokeisiin lukeminen
 - repun pakkaaminen
 - liikuntavarusteista huolehtiminen
 - allekirjoitettavat tiedotteet
 - lapsen vaatetus
 - jotain muuta, mitä _____
-

Miten te vanhempana voisitte tukea kodin ja koulun välistä yhteistyötä?

Heräsikö muita ajatuksia kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä ja sen kehittamisestä?

Kiitos vastauksistanne!

HAASTATTELURUNKO

- Mitä ajatuksia koulun aloittaminen herättää?
- Mikä koulun alkamisessa on mukavinta?
- Mitä tiedät koulusta?
- Millainen on koululainen?
- Mitä koulussa tehdään?
- Mitä opettaja tekee?
- Haluatko kertoa jotain muuta kouluun liittyvää?

Annika Tahvanainen

Varhaiskasvatusjohtaja

Eeva Koskinen

Rauma

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Olen satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelija. Opiskelen sosionomi-(AMK)-tutkintoa, suuntautumisvaihtoehtonani sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö.

Opintoihini kuuluu opinnäytetyö, jonka laajuus on 15 opintopistettä. Olen edennyt opinnoissani siihen vaiheeseen, jossa opinnäytetyön tekeminen on ajankohtaista.

Minua kiinnostaa Rauman kaupungin päiväkotien; Lensun, Kourujärven, Lajon, Kahmon ja Helkkilän esikoululaisten vanhempien toiveet ja odotukset kodin ja koulun väliseltä yhteistyöltä ensimmäisen luokan alkaessa. Lisäksi haluaisin haastatella muutamaa esikoululaista ja kartoittaa heidän ajatuksiaan, miltä tuntuu aloittaa ensimmäinen luokka.

Tarkoituksena on kerätä tutkimusaineistoa kyselylomakkeen ja haastattelun avulla. Toiveeni on, että kaikkien esiopetusryhmien lasten vanhemmat vastaisivat kyselomakkeeseen. Lisäksi toivoisin, että saisin vanhemmilta luvan haastatella lapsia. Kyselylomakkeen vastaukset ja lasten haastattelut käsittelen luottamuksellisesti, eikä tuloksista luonnollisestikaan ilmene vastaajan henkilöllisyys.

Tavoitteeni on, että kyselyn ja haastattelut voisi toteutua kevään 2014 aikana. Opinnäytetyöni on tarkoitus saada valmiiksi syksyllä 2014.

Opinnäytetyöni ohjaaja ammattikorkeakoulussa on lehtori Lenita Kumpulainen, lenita.kumpulainen@samk.fi Ohjaajani sijaisena kevään 2014 toimii lehtori Seppo Pamppunen, seppo.pamppunen@samk.fi

Raumalla 7.4.2014

Yhteistyöterveisin Annika Tahvanainen

Nimi _____

Nimenselvennys _____

TUTKIMUSLUVAN MYÖNTÄMINEN

Myönnän sosionomiopiskelija Annika Tahvanaiselle luvan suorittaa opinnäytetyöhön liittyvän tutkimuksen Rauman kaupungin esiopetuksessa aiheesta Kasvatuskumppanuus päivähoidosta kouluun.

Raumalla 8.4.2014

Eeva Koskinen

Vs. varhaiskasvatusjohtaja

Kasvatus- ja opetusvirasto, varhaiskasvatus

Lyseokatu 2, 26100 RAUMA

Hei kotiväki!

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulun Tiilimäen kampuksella sosionomiksi. Teen opinnäytetyötäni kodin ja koulun yhteistyön kehittämisestä sekä kasvatuskumppanuuden jatkumisesta päivähoidosta kouluun. Opinnäytetyötäni varten haluaisin haastatella lastanne ja kartoittaa lapsen ajatuksia ensimmäisen luokan aloittamisesta. Haastattelut toteutetaan päiväkodissa. Haastattelua varten tarvitsen teidän huoltajien suostumuksen. Toivoisin, että kysyisitte myös lapsen halukkuutta osallistua haastatteluun. Kaikki opinnäytetyötäni koskeva aineisto on luottamuksellista ja käytetään vain opinnäytetyössäni. Kysyn lomakkeessa lapsen tutkimusnimeä, sillä muutan lasten nimet tutkimusraporttiini. On myös mahdollista käyttää lapsen oikeaa kutsumanimeä, jos huoltajat näin haluavat. Pyytäisin palauttamaan lomakkeen täytettynä päiväkodin henkilökunnalle viimeistään _____

Lapseni koko nimi: _____

- lapseni saa ja haluaa osallistua haastatteluun
 lapseni saa ja haluaa julkaista piirustuksiaan opinnäytetyössäni
 lapseni ei saa, eikä halua osallistua haastatteluun

Haluan lastani kutsuttavan tällä nimellä tutkimusraportissa:

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys:

Yhteistyöterveisin

Annika Tahvanainen

annika.tahvanainen@student.samk.fi